

TUMPANGCHAL

NGE

SAITHANGPUIT?

Mizoram State Library

10511

James D. Williams

DATE LABEL

MIZORAM STATE LIBRARY

The book taken from the Library is to be returned within **7 days**. A fine will be charged under the rules of the Library for each day the book is kept beyond that time.

Date of Issue	Due Date	Date of Issue	Due Date

N.B :- Book lost, defaced or injured in any way shall have to be replaced by the borrower.

TUMPANGCHAL

NGE

SAITHANGPUI?

State Library, Mizoram, Aizawl	
Accession Number.....	838
Date of Receipt	Mizoram State Library
Supplier.....	10511
Price.....	40

James Dokhuma

TUMPANGCHAL NGE SAITHANGPUET?

Acc No. 10511
 Acc. by [Signature]
 Class. by [Signature]
 Date by [Signature]
 Sub Heading by [Signature]
 Transcribed by [Signature]
 Location No. [Signature]

1941
 1942
 1943
 1944
 1945
 1946
 1947
 1948
 1949
 1950
 1951
 1952
 1953
 1954
 1955
 1956
 1957
 1958
 1959
 1960
 1961
 1962
 1963
 1964
 1965
 1966
 1967
 1968
 1969
 1970
 1971
 1972
 1973
 1974
 1975
 1976
 1977
 1978
 1979
 1980
 1981
 1982
 1983
 1984
 1985
 1986
 1987
 1988
 1989
 1990
 1991
 1992
 1993
 1994
 1995
 1996
 1997
 1998
 1999
 2000
 2001
 2002
 2003
 2004
 2005
 2006
 2007
 2008
 2009
 2010
 2011
 2012
 2013
 2014
 2015
 2016
 2017
 2018
 2019
 2020
 2021
 2022
 2023
 2024
 2025
 2026
 2027
 2028
 2029
 2030
 2031
 2032
 2033
 2034
 2035
 2036
 2037
 2038
 2039
 2040
 2041
 2042
 2043
 2044
 2045
 2046
 2047
 2048
 2049
 2050
 2051
 2052
 2053
 2054
 2055
 2056
 2057
 2058
 2059
 2060
 2061
 2062
 2063
 2064
 2065
 2066
 2067
 2068
 2069
 2070
 2071
 2072
 2073
 2074
 2075
 2076
 2077
 2078
 2079
 2080
 2081
 2082
 2083
 2084
 2085
 2086
 2087
 2088
 2089
 2090
 2091
 2092
 2093
 2094
 2095
 2096
 2097
 2098
 2099
 2100
 2101
 2102
 2103
 2104
 2105
 2106
 2107
 2108
 2109
 2110
 2111
 2112
 2113
 2114
 2115
 2116
 2117
 2118
 2119
 2120
 2121
 2122
 2123
 2124
 2125
 2126
 2127
 2128
 2129
 2130
 2131
 2132
 2133
 2134
 2135
 2136
 2137
 2138
 2139
 2140
 2141
 2142
 2143
 2144
 2145
 2146
 2147
 2148
 2149
 2150
 2151
 2152
 2153
 2154
 2155
 2156
 2157
 2158
 2159
 2160
 2161
 2162
 2163
 2164
 2165
 2166
 2167
 2168
 2169
 2170
 2171
 2172
 2173
 2174
 2175
 2176
 2177
 2178
 2179
 2180
 2181
 2182
 2183
 2184
 2185
 2186
 2187
 2188
 2189
 2190
 2191
 2192
 2193
 2194
 2195
 2196
 2197
 2198
 2199
 2200
 2201
 2202
 2203
 2204
 2205
 2206
 2207
 2208
 2209
 2210
 2211
 2212
 2213
 2214
 2215
 2216
 2217
 2218
 2219
 2220
 2221
 2222
 2223
 2224
 2225
 2226
 2227
 2228
 2229
 2230
 2231
 2232
 2233
 2234
 2235
 2236
 2237
 2238
 2239
 2240
 2241
 2242
 2243
 2244
 2245
 2246
 2247
 2248
 2249
 2250
 2251
 2252
 2253
 2254
 2255
 2256
 2257
 2258
 2259
 2260
 2261
 2262
 2263
 2264
 2265
 2266
 2267
 2268
 2269
 2270
 2271
 2272
 2273
 2274
 2275
 2276
 2277
 2278
 2279
 2280
 2281
 2282
 2283
 2284
 2285
 2286
 2287
 2288
 2289
 2290
 2291
 2292
 2293
 2294
 2295
 2296
 2297
 2298
 2299
 2300
 2301
 2302
 2303
 2304
 2305
 2306
 2307
 2308
 2309
 2310
 2311
 2312
 2313
 2314
 2315
 2316
 2317
 2318
 2319
 2320
 2321
 2322
 2323
 2324
 2325
 2326
 2327
 2328
 2329
 2330
 2331
 2332
 2333
 2334
 2335
 2336
 2337
 2338
 2339
 2340
 2341
 2342
 2343
 2344
 2345
 2346
 2347
 2348
 2349
 2350
 2351
 2352
 2353
 2354
 2355
 2356
 2357
 2358
 2359
 2360
 2361
 2362
 2363
 2364
 2365
 2366
 2367
 2368
 2369
 2370
 2371
 2372
 2373
 2374
 2375
 2376
 2377
 2378
 2379
 2380
 2381
 2382
 2383
 2384
 2385
 2386
 2387
 2388
 2389
 2390
 2391
 2392
 2393
 2394
 2395

Fifth Edition
Copy Rights Reserved
Published by
James Dokhuma
at the J. D. Press,
Kulikam, 206005
Alzawl, Idzoram.
Copies 2000

THUHMAHRUAI

He thawnthu hi thawnthu awm sa behchhana ka zlak a ni a. Mahse chu thawnthu awm sa chuan thawnthu hming (title) a nei chuang lem lo a. Tin, thawnthu lar tak pawh a ni lo a ni ang, mi sawi ve pawh ka hre vak lo. Mahse thawnthu awm zawng a ni meuh mai. Chu thawnthu awm sa chu a sei vak lo a. Mahse thawnthu zirtlak leh awmze nei tak a nih si avangin, chu chu laimu-a hmangin a tuamtu leh cheimawina ka siam belh ta a. A tingaihnaawmtu atan thiam vak lo chungin ka pawt fan (expand) velin ka duang danglam vak a. Mahse chu ka siksawi kual velna chuan a thawnthu lai hlawm chu a khawih che chuang lo.

He thawnthu hi Liandova te unau thawnthu ang deuh a dinhmun harsa taka ding mihring dingchhuak leh ta chanchin a ni a. A thawnthu-in kan Mizo khawsak zia leh kan mi ze mu hnu min varchhuah dan chu thu dang ni se, a thawnthu changtu mizia-ah entawn tur, dawhtheihna leh tumruhna te, rual elna leh dikna te a lang a. Chu chu keini Mizo thangtharte tan hian entawn tur pawimawh ber a nih si avangin, lehkhabu ngeia inthurochbiahtlak ni-a ka hriat avangin ka zlak ta a ni.

Kan pi leh pote hmanlai nunphungin a ngaihsan zawng tak leh an hlutsak thil thlengin he thawnthu-ah hian a lang a. Lal khua leh tua khawtlang daingul leh pasalha, mikawh sakawh hman zam lo Mizo thlangval tlawnngaita sakawmzia leh ropui si-zia te chu khawvel hman pho lan theih ni ta se ka va ti em!

Amaherawhchu, he Mizo ze chhuanawm tak lung-phum hi kan inngahna ber mah ni se, tuma hmuh theih lohin kan phum bo hlen ang tih chu ka hlauh em avangin, a tak inkawhbmuh mai tur hre lo mahila, thawnthu tala kan insihbmuh theih, beiseiin he thawnthu hi ka ziaak ta a ni e. Tin, khawla chhut theih reng ka beisei loh laiin Adult Education Department-in Ist. Edition an chhut theih avangin an chungah ka lawm tak meuh a ni.

Dated Aizawl,
the 15th. June, 1979,

James Dokhuma
Kulikawn

BUNG 1

'Kiang rawh ka chhawnin a hem ang che'

ZANRIAH ei kham chuan Darzo zathuin khaw tlangvalho chu zan dang ang bawkin an zawlbukah an chhuak leh a. An zingah chuan Thingsai tlangval buan chak Tlangirha leh Aithangvunga pawh zawlbuk-a riah tumin an chhuak ve a. An val-upate an rawn lan ve hma chuan Darzo tlangvalho chuan chung Thingsai tlangval buan chak pahnihte chu buanpuiah an lo cho fiam a. Mahse anu pahnih chuan, chhun lama thal ruah sur ruahpui-vanawnin a chhut hrep a vanga chau deuha an inbriat dun avangin an pha deu'a. Chutih lai tak chuan Darzo buan chak inti ve an val-upa Sangtualala chu a lo lut a. Sangtualala chuan mi thu haw lam leh kal lam pawh ngaihtuah hlei lo chuan thaw-vak tak hmel hian, "Kan thiante chu i infiam ang u aw, infiam na na na chu dan a lawm le, puan kha pe teh u," a tih pah chuan amah pawh chu a inveng sek nghal ta mai a. Chuti hrim hrim a cho ta chu Thingsai tlangvalte pawh chuan pha nawi muang-chang tawh lovin an inveng ve ta nghal a.

Sangtualala han invai vel kianga lo ding Darzo tlangval 'Fehtea' an tih mai hnenah chuan Sangtualala chuan, "Kha kiang rawh ka chhawnin a hem ang che," tih pahin hmai uang sa zet maiin Thingsai tlangval buan chak lo deuh zawka an sawi Aithangvunga nen chuan zawlbuk chhuatpuitaha tah chhuatawl zaupui maiah chuan an inkeuh thak thak mai a. A tawpah zawng khawtual tlangvalnge nge chu a chak ta zawka a. Sangtualala chuan hmai

uang fe hian, "I chak hle mai, i lo kai leh hunah zawng Fehtea te ang pawhin an lo buan ve ngam tawh ang che," tiin mei nei takin Fehtea zawk chu a tawng khum a.

Chutia tul lova hmusit tak lehng hala a hming a han lam ri kher leh hnuaichhiah lutuk a, 'Kiang rawh, ka chhawnin a hem ang che,' a ti kher chu Fehtea chuan a ngaithiam lo hle mai a. Mahse Fehtea chu lal khua leh tuia mi langsar lo tak fapa a nih ahnuhmanah Sangtuala lah chu lal upa min Lianhmunga fapa an valupa a lo ni si a. Chutia dengkhawng taka Sangtualan a tawng khum lai chuan Fehtea chuan lungawi lo tak hian Sangtuala chu a melh ka ka a.

Sangtualan Thingsai buan chak Aithangvunga a hneh ta chuan a tha a titho a. A la buan loh chak lo zawk tura a ruat Tlungirha pawh chu a cho chhuak leh ta a. Tlungirha chu thatho-awm lo taka lo tho chhuakin, "Kei zawng inbuan ka thiam ve lo, ka hneh bik lo tawp ang che," ti nang nang chung chuan a insiam a. Mahse a rilru takah chuan Gindawi haub lova Sangtuala chu sawisak a tum ru ran thung a. Valupa si chutia tlangval naupang zawk te taka a hram dan pur pur chu a ngaih theih zawng a ni bua lo mai a. Tichuan, Tlungirha insiam zo chuan zawi raihin Sangtuala chu a pawm ve ta chat a. A hrawm dan atang leh a valama a tak aema a do dan atang chuan Sangtuala pawh chuan, thapui tak tak chhuah a tul dawh th a bre ngai mai a. Tan an han la a,

mahse Sangtuala chu țang hman eih lovin zawlbuk bang deng dawt dawt khawpin a duh leh a bin a, a duh leh a ban-phawi vâwk vâwk ta mai a.

Chutah zet zawng Darzo tlangval an phur ta. An val-upa pakhat chuan, "Fehte, nang han buan fiam ve teh reng reng, i hneh bik ang zawng ka ti lo. Mahse infiam na na na, kan upa-a thlavang hauh nan buan ve teh," tih pahin puan ven tur chuan an han vawm zem nghal nak a. Chuti na na na chu tiin Fehtea chu a tho ve ta țham țham a. Ban chat hian Tlungirha chu a han pawm a. Tlungirha pawh chuan Fehtea'n a han pawm chu țan a ngai dawn tih a hre ve nghal mai a. Zathum khaw zawlbuk chhuat-puitah zawlah chuan Darzo tlangval za-nufa rual zet leh pa-ho chuan thingnawi tuah meipui engah chuan an bial luih mai a. Tlungirha buan chakzia leh thiamzia hretu leh Fehtea chak dan leh thiam dan hre ve ve tan chuan 'ka khaw rin leh ka khaw rin' tih ang mai, a chak zawk tur hriat hleih thei loh khawpa inter tawk tura an ngaihte pahni an ni.

Zawlbuk chhuat zawlah chuan a thawh khatna atanga tha tawp chhuahin țan an la nghal ve ve a. Fehtea chuan Tlungirha hneh hrim hrim a châk vang ni lovin, Tlungirha a hneh chuan Sangtuala a chak lo tihna a nih dawn avangin theitawp chhuah a tum reng a. Chu avang chuan Thingsai buan chak buan pawh chu a hreb loh phah a ni. Tlangval dangte lah chuan hmuh chian theih loh hlauvin zawlbuk thingnawi têt chu an meipui chhehah chuan an vawm lut zut reng mai bawk a. Chutah

tan an han la a, an inpawm an vir zawk a, Fehtea chuan zawlbuk bahzar chhuatah a'n bin chhuak vawrh kai khu luh mai a. Tlungirha chu tlawm a ngai ngang a ni ang, a tho vat a, a'n bei lehngal chat a. Chuta tan an han la dun zet chu an tang ta. Fehtea pawh chuan a chakna neih zawng zawng sawm khawma a thiamna hmangin zawlbuk awngpakâ deng rawk khawpa a han bin hlawm leh zet zawng, Tlungirha tlawm ta chuan nui sâng chung hian, "Darzo tlangval chak lo zawk mahin min chin hrep si chuan mi dang zawng buan ngam tur chi ka ni ta lo e, min ngaidam teh u khai thiante u," tiin ngaihdam a dil a. Thingsai buan chak hmingthang, a tlangtlwana hming chher khawpa buan chaka an sawi Tlungirha meuh Fehtea'n a han hneh ta chu, Darzo zathum khaw tlangval chu an hlimin an thawm a na ngei mai. Mahse chutih lai pawh chuan Sangtualala thung chu khawiah nge a lo bîk-bo hman hriat a ni lo. Manilomaha buan chak a intih ve tehlul nen, a hneh loh Fehtea ber kherin a hneh ta si chu a zak a ni ang, chutia hlina an au dur dur lai fahran pawha a hmel a lan loh danah.

BUNG 2

Sa a tla e

TLANGVAL leng haw chuan zawlbuk meipui lum hnung puaka ai pa-ho to fual titi chu ngaithlain mei lum chu an kil luai mai a. An sadawtpa chuan, "Kan sa chuan khawi lam tluang tak chu zawh ta tak maw aw? Niminpiah te kha chuan lalleipui lu-ah a kut hrukna a thar hle mai a. Lungleng khual lo kalte khan Hnahchang lui kamah a hnu thar an hmuin kan ram ngeirawn pan ni-a an hriat danah, chang dang kan chu a la tum lo a ni chawk ang a," a han ti a. Tlangval leng haw pakhat chuan, "A kal hla lo tawp ang, kan ram chhungah ngei a la awm chiang. Vawiin pawh ka paten Phunhnawma khaw kawngah a thawm an hria," a lo ti a.

Chutia upa-ho titi an ngaithla chu leng haw an ni tawh baw k a, tlangval thenkhat nutchhuak zualte chuan mut hmun an rem ta hlawm a. Fehtea pawh a feh hah avang leh a tuka lawm lova feh tur a nih baw k si avang chuan a mu ve ta a. Chutia an ram chhunga sapuirawn tla lut ta chu inrin reng tulio a hria a. Sa tla ralkhel awm thut thei reng ni-a a hriat avang chuan englai pawhin thin thiin a mu ngai lo tih tur a ni. A muthmunah pawh puan a veng reng a. Chhit mai theih turin zawlbuk thingnawi dahna bang kil biru laiah meichher chhit khat a rawh ru zân reng baw k a. Chumi zan pawh chuan a inring hle a. Muthmunah chuan thiante titi ngaithla chungah beng chhiin, thawm eng emaw hlek a hriat chuan inbeng kang meuha ngai-

thlain a muhil lo a ni ang e, tih mai turin a inring
 reng a. Mahse an sapui kawl chu rin aiin a reh
 rei a.

Vawkhniahzawn thla a ni a, chumi zan chuan ruah
 phingphisiau a surin khua a cheng cherh cherh a.
 Furpu tak tak a nih avangin dai vel pawh an dai
 dar lovin khaw kar kawng chenin a hniam hle tawh
 a. Chutih huo lai chu a kumkhaw thilah sapui
 hnaih lai a niin dai vela a inlar duh hun a ni reng
 a. Chumi zan pawh chuan khawvar a hnaih lam
 tawhin zan dang ang bawkin Bahzar veng lam atang
 bawka ar khuang chu rawn intanin lai mual lam ar
 rawn kaitho phei zelin arpa-chhiarkhuan khuang tur
 thla inkhawng ri chu chhiar tinah a ri thluk thluk
 hlawn a. Chu khuanhmasa ar khuang hnukhawi
 lam an la khuan thlai thlai lai chuan Penveng arpa
 pahnih chauh chu an lo in khuan chhiawk chhen thung
 a. Chu ar khuang chu zawlbuka a muthmunah
 Fehtea chuan mu meng ngawi reng chungin a lo
 ngaithla kiau a. Chutih lai tak chuan zawlbuk
 char lam kawr kam veng fema hmeithai inhnuaia a
 vawk chu sakei chuan a rawn la ta mai a. Vawk
 chu a ngek thawt a, a neitanu chu a te chul a. Chu
 velen Fehtea chu a zuang tho a, "Sa a tla e," ti-
 chungin a zuang chhuak a. Sa tlakna lam zawlbuk char
 lam kawr kam hmeithafnu in lam chu a pan nghal a.

Sakei chuan a vawk lak chu a lo tihlam hman a.
 Mahse mipui an pun khawm ran em avangin an au
 thla hman a. Fehtea'n a hman a zuk thlena a sa
 pawh thui fe a um hnu chuan zawlbuk riak tiang-

valte pawhin hmeithainu in chu an zuk thleng thla ve hlawm a. Chutia meichher enga mipui pung khawm an rik luai luai lai chuan a thlang leipui fing zet tura hla atang chuan Fehtea chuan, "Heta pawh hi vawk pakhat chu a tlu reng mai," a rawn ti lauh lauh chu an han ral hriat a. Chu sa chuan an hriat lohin vawk dang pakhat pawh a lo keuh hman tawh reng chu niin. An upa pakhat chuan, "Heti ang sa hi chu sa chimawm tak a ni châwk mai. Ei duh mang si lova ran kalpah zut chi hi zawng sa zahngai lo tak a nih thin avangin mihring pawh a zah lovin fimkhur a tul a nia," a ti a.

Pawhchhiat a hnai tawh hle a. Zan khat chu ruahpui a sur tluk tluk zankhua mai a. Chumi zan chuan nula rim fabran pawha vahchhuah hleih theih loh khawpin khua a cheng a. Fehtea pawh chuan len chhuahna mi ni-a a hriat loh avangin zawl-buka upa thenkhat chuang lut hram hramte titi chu ngaithlak zawk tumin thuthmun a rem a. An titi chu ngun takin a lo ngaithla kiau a. Upa-ho chuan an tlangval lai chanchin te, an nula lo kawm thin leh an lawmnu hlui chanchin te sawiin an khupa puan suiha vaibel petin an upatpui dangte nen chuan an hun hmasa lama an nula lo rim thinte chu indem fiam chung zelin titi dang dangah an pakai chho zel a. Pakhat chuan, "Kan thudang alai chuan, kan lal nula mawlh mai hi a ni, chil tiputtu ber mai chu ni," a ti a. Upa pakhat chuan, "A ni e ti rawh, kan tar tawh si, kan mit a la tar ve si lo, Taka-na, tlem lai khan, tûma hmuh a inring lo chêk a nia

niang chu, an kawmchara an châr-up chhunga a inbual lai an kawmchhak tlanga naupang sava khâwi chaw tur khau ka veh tumin ka phawk teb reng a. An char-up chhak lam bang tlabal tawh âwng atengin a malpui ka zuk hmu var thiang rual mai chu (h), ka pum nghin lawih mai zu nia," a han ti chu an nui dar dar a.

Pakhat pawh chuan, "A hmel tak pheih khi chu chuti lua-in tha ka ti em em pawh a ni lo. A tlawntlai a thain ka it hrim hrim a ni ber mai. A hleitling si, a itawm tawh chauhin a thau mun maih mai a. A mawngbawr pheng thatzia leh a nauchaw-bawm len thatzia mawlh khi, dub tawka phung tlak sawh hlawih hlawibah ka it tak tak a ni," tiin a han khahchhilih leh a. Pakhat chuan, "A ni ngawt mai, tu fa emaw zawng a la nihlawh dawn a nih khi. Lal fanu mal a ni bawh si, nei ila zawng tumah kan awt lo ang le," a ti a. Tichuan, nula fel leh tha ni-a an hriat dangte chu an sawi kai zel a.

Ngunchungnunga chuan, "Kei chu Suakmura farnu saw asin ka it ber zawh chu. In en Chiang ve tawh thovin ka ring a. Kan lal nula Saithangpuii ang deuh bawka tlawntlai tha leh hmaifang pian dik a nih chu thu dang. Ka mitah ngat chuan lal an nibna lam chu thu dang ni se, Suakmura farnu saw chu a pumrua-ah na na na chuan fate nu atan ka iai loh zawng tak a ni," a ti a. An thirdeingpa chuan, "A...! chih tiput mai maiin, sawi sawi teh soh u. Suakmura farnu pawh a that chu a tha'a lawm. Mahse an pi an pu atanga tlem a sawiser kai an lo

nih tawhna hian a hre chiangte min thiahriktir thin a. Anni ka tihna ni lovin, mi an tun hma nun leh an chhungkaw veiken thil emaw, hribil leh piansual phar charna kawng an neih ruk te, kutkem nei leh van ni sal khawpa nun uchuak lo nei thin tawh thlah ngat hi chu a dik a dik chuan an iajawm a lawm. An khualchhâwng thain an ruangam pawhin zir mah se, chhui rûk dawl lo chhungkua atanga zi chhuak hi chu ka iai ru tlut thin," a'n ti a.

Nguntiali-pa an tih chuan aw ki ring fe hian, "Sai-thangpuil a tha ber mai. A hmeltha si, a' mawng a zangin hna a zal bawk si nen. A kut a themthiamin zaidam leh fin a kawp bawk si. Ani ang nula hi an tam lo ngawtin ka ring. Khawi lam lal fapa tlang chang turin emaw a la rawn chaw chhuak ang chu," a ti a. Chung an titi atang chuan titi dangah pakai chho' zelin an thlawh hma chanchin te leh a kum leha' an ram tuk leh tur te chu an sawi a. Chung an titi chu kil khata lo thu ngawi reng Fehtea chuan a lo ngaithla kar a. Zao a rei deuh dawn tak avang leh ruah a han lai a nih avangin zawl-buka paho leng pawh chu an tin ta hlawm a.

Chumi zan zaulai pelh blek tawh awm hun velah chuan an tlangau pa chu zawl-bukah a lo lang hlawl mai a. Tlangval mutui lai chu kai tho-in, "Hei le naute u, kan lalpan khaw thenawma tirh duhna che u a nei thut mai a. 'Ka' khaw tlangval thawm-ngaiten min kalsak se ka duh mang-e' a ti a. Kal thei tur tuemaw in awm chuan in kal hmain lal inah eng nge a tirh duhna che u ngaichangin in

lo kal dawn nia," tiin zawlbuk riak tlangvalte chu, tu tibik chuang lovin an tlawmngaihna a ngen a. Khua chu a thimin ruahpui lah a buakin a baw tlawrh tlawrh reng mai baw si a. An tlangau thawm bria tlangval tlawmngai lo thenkhat chu a hma pawha hnar ri blei lo, muhil nget ni-awm fahranin an hnâr der tlur tlur hlawm a. Tlangau thawm pawh chu lo hre duh bar tumah an awm lo. Fehtea crawh chu tlangaupa'n zawlbuk sawngkâ a rah rik rualin a muthmun atang chuan a thu chhuak nghal a. Tlangaupa'n a sawi zawh hma hma-in lal-in lam panin a kal nghal a. Lal-inah chuan, lalpa, lalnu, an fanu Saithangpuii leh an upa min ber Hratlana chu an lo awm a. An lalpa'n Fehtea a hmuh veleh chuan, "Fehte, nangmah chauh em ni lo kal?" tiin a lo zawt var a. Fehtea chuan, "Ka hre lo, mi dang pawh an lo la kal ang chu maw. Kei chu tlangau-in a rawn sawi veleh tu dang mah zai lem lovin ka rawn ar kawh chhuah ringawt a. Eng nge pawl hai awm ta ka pu? Kal nghal a tul a nih chuan mahni pawhin ka kal mai ta lo ang, kalpui neih kher a ngai em ni?" a ti a.

Lalpa chuan tlangval dangte lo kal ve an awm nge awm lo ngaihchan rih a duh rilruk avang chuan, "Ti khan lo thu rih phawt mai teh," a ti a. Fehtea chu tap-ai zêh ngbengin a thu ngawi ta ran a. Nakin lawkah chuan tlangau chu amah chauhie a lo lut a. Lalpa chuan, "Tlangval dang tumah lo kal an awm na'ng?" tiin a lo zawt a. Tlangau chuan, "Awm rih lo ka pu, tlangval pakhat chuan, 'Fehtea a kal tawh

chuan a tawk a lawm. Heti ang zan khaw-thim lutuk hnuaiah te zawng a tirha intirh ngeih loh,' a ti a. Chutia a tih lai chuan tløngval pahnih chu lo kal tumin an insiam mek a. Mahse ani vek chuan, 'Kal duh suh u, tun ang zan-khaw-tairêkah eng pawihai mah a nei lo ang, a intihlal vang mai mai a ni,' ti-a a khap avangin an lo kal ta lo a ni," a ti a.

Lal chuan, "A nih leh tute nge lo kal ve tum chu?" tiin a zawt a. Tlangau chuan, "Thanuka leh Dohleia," tiin a chhang a. Lalpa chuan, "A nih leh tunge kal phal lotu chu?" tiin a zawt leh a. Tlangau chuan, "Zan thim hnuaingang a ni a, a rawl atang chuan Sangtuala rawl niin ka bria, bahzar lama mu a ni a, ka hre Chiang chiah thei lo a ni," a ti a. Fehtea chuan tlangau lo kir leh hnu chuan, "Ka pu, khawilam nge kalna tur chu? Kal hmanbmawh a tul lo em ni?" tiin a han zawt leh a. Lalpa chuan, Ngunlinga khua Bualpuiah kal a tul thut mai a. Eng dang vang maha tul a ni lo a. Keima bengvar loh leh nikhua loh vang chauh a ni a.

"I briat angin nikuma kan tang tam avang khan vehbur khawn nan ka silai leh darkhuang kha zakham nana hmangin Bualpui lal huenah kan hnutchhiah ta kha a ni a. Kan intiam danin kumin vawkhniahzawn thla a ral hmaa kan tlan leh theih chuan lak kir leh mai tur a ni a. Pathian zarah hei tlan leh thei dinhuanah kan ding mai ni lovin, silai dang leh darkhuang tha tak a hnua ka neih leh tak bian min mangghiltir a. Nichina ka pawn chhuakin vawk-

hniahzawn thla a ral t̃ep tih ka hre chhuak a. Ti-chuan, a zan a zana chu kan zakhamna chu la chhuak a tlan rum rum ka duh ta a. Chu tlan sum chu kenga Ngunlinga Bualpui pan nghal vang vang tur ka mamawh ta tut tut a lawm maw le," a ti a.

Chutah Fehtea chuan, "A nih leh ka pu, ka kal dawn a nih chuan tlan sum chu min pe la, ka kal ta'ng e," tih pah chuan a tho a. Lalpa chuan, "Ka lawm ngawt mai Fehte, khawiahmah kal t̃ulna ka nei tak tak lo. Ngunlinga hnena kan zakhamna dah kha chu kan la chhuak leh daih tawh e. Ka khuaah bian tlangval zawlbuk lawi, pawnthuah khai ngat za-nufa ala tam in awm a. Tlangval tlawmngai leh huaisen tak tak pawh in ni hlawm tih ka hria. Kei leh ka upate pawh hian tlangval huaisen nopui dawm tur chuang hre hrang lo khawpin in fakawm a. Mahse chung ka khaw-daingulte rau rau zingah pawh chuan arpui mei anga inchen them theih zawng a ni lo a nih hi. Chung mi chhuanawm zingah chuan tunge filawr a, lai leh a khua leh tui tan tunge inpe huai ngam ber tih ka hriat duh avang chaubin t̃ul lo-ah ka rawn ko buai mai mai che a ni. Tunah zawng kei leh ka khuate tana ding ngam chu tungeni ka hre ta. Fehte, tunah zawng tunge i nih ka hre Chiang ta a che. Ka mit hmuhah ngei i inlantir ta a, a thlamuanthlak e. Heti ang tur hi a ni reng asin.

"Kan huaisenna hi thenruate chungtlak nan ni lovin, lai leh a ram tan, khawtlang leh kan tu leh fate tan kan huai tur a ni reng a ni. Tlangval tam

tak hi zawng mahni khawzawlah an uipui huai a. An huaisenna chuan tuikhur ral kai phak lovin thenrual lakah an lo phai hnah hriam ve ringawt thin hi khawtlang tinuam lotu an tling reng a ni. A lawmawm e, Thangbawih, zufang tuitling kha fenthliir khatin rawn thlitsak la, in se la zu mu leh rawh se," a ti a. Fehtea chuan in loh a tum eltian pawhin lalpa chuan in loh chu phal hek lo. Tichuan, lal fanu Saithangpuii chuan fenthliir lian her hawr tak mai khat teh meuhin zufang tuitling chu a thlitsak a. A in zawhah zawlbuk lam a pan leh ta a.

Fehtea chhuah hnu chuan Darzo lalpa chuan, "Kan khuaah hian lal khua leh tui tana inpe zo tlangval pakhat chauh a ni maw lo awm ni ngai le, a va'n zahthlak ngaiin a va thlamuanthlak loh ngai teh reng em! Chunga Pathianin zahngaiin bawkkhupin min thliir a, ti tê hian do la lovin kan awm hlahu pawh a. Chuti phei chu ni lo se chekah chekah Darzo khua chu kan lo tiau lo chauh a lo nih hi le," tiin a khuate laka a vui thu leh a sit thu chu a sawi a. Lal upa Hratliana chuan, "A ni ngawt mai, keini i upate thiam loh tak pawh hi a ni mahna. Tlangval rilru fuih tha zawng leh an thathona tur zawngin kan finchhuah loh vang che pawh a ni mahna. A dik takin kan valupa neih ve, kan pu fapa Sangtualala te ang te pawh hi, i upa Lianhmunga fapa ngei ngei a ni a. Tlangval chhuanawm deuh tur leh amah khum tur deuh apiang itsik zel mai, mi sei hlei pawhthlak tum ta reng reng, upa fapa apumpa a hmel pawh hi ka hmu peih nek tawh lo a nia," a ti nghoh nghoh a.

Lalpa chuan, "A ni ngawt mai, a khat a khata he-
tia mi chhipchhuah zawng hlira thiante laka hlei a
len fo mai hi zawng a la mualpho anga ti nia. Han
tivak dawn ila kan upa fapa te an ni ang lawi si a.
Mahse hetia mi tluang tai ta reng reng chi hi zawng
an hmuingil ngai hauh lo. Tunah chuan kan hre
chiang tawh a lawm. Darzo khuaah hian ka laka
inpe zo tlangval pakhat chauh an awm tih kan hre
ta a. Jawng khawlo ni suh se, mikawlh sakawlh
tawn tur kan nei mai em lo ang a. Ti tê-a bub-bal
mira kum tin buh hawp khawp thara pang dam têa
kan awm theih hi chuan i lawm tawk mai teh ang,"
a ti a.

A upa chuan, "Kei zawng ka lawm law. Khaw then-
awm pheii chuan min hria se pawnsen min fentir tak
asin an nâp ang, a zabih ka zak tlawk tlawk mai.
An hram chang a tamin a ralmuang leiah chauh hian
an pau an tikhaui a, a huk hmunah leh do lak hun
a lo thlena khup leh zul zul tur tih hriat sa reng
hlawm si. An val-upa fakawm deuh zawka an ngaiha
lah hi aw, mang ti angin. Amah avangin hmai kan
khap zingin dawvan kan kai mawh hek lo. Kan
khaw tlangval-ho zet chu lung an tizingin khua an
tivar lo ngei mai. Heti em hian an duai ang tihngaih-
na reng reng ka hre phak lo. Fehitea pheii chu awm
lo se, tlangval awm lo khua ang hrim kan ni dawn a
ni hi," tun inchham thiprimin a vaibel dawn seh
chung chuan a pak sek sek a.

BUNG 3

Kar chu a per ta

PAWHCHHIAT lai a ni a, losul pawh an haw hma hle tawh a. Fehtea te chhung erawh chu an tul kum tak a nih thung avangin mi lo zawh ruala zawh hman loh hlauvin luletin an tang thung a. Lawm pawh nei ngam lovin leh mi haw rual pawha hawng ve hman lovin ni tla vanvuai tak meubin an bung ngar ngar ni tin mai a. Ni khat chu khua an hai deuh bawk nen an haw tlai lehzual hle mai a. An losul chu an unauza chauhin an kal a. Chutih lai chuan sa a hnaih deuh avangin Fehtea chuan a farnute chu kalsan duh lovin silai a pu a, hnu a dal a. Sadawt chul an thlen chuan khawchhe kara ni tla tur kawl chu a sen phû a. Chutih lai chuankawng chhaka ri bak hi a han hria a. Fehtea chuan ngun taka beng-chhiin a ngaithla ru ran a. A farnute erawh chu an titi tui em avangin eng ri mah hre tur an ni lo.

A khât tawh hian kawng chhakah chuan a ri leh bak thin. Fehtea chuan chu thawm chu eng thawm nge a nih a hai hauh lo na-a, a farnute erawh chuan an hriat ve loh avangin a hriih duh kher hlei lo a. Hriih a hnehin an hre ve palh ang tih a hlau zawk a. A hlauh ang ngeiin a chhang chiah nula chuan, "Chu! ka u, kawng chhaka ri leh bak thin chu eng nge ni ngai?" tiin phawk takin a zawt leh ta nghal. Mahse Fehtea chuan, "Chêpa a nih chu," a ti mai a. Mahse Fehtea chuan chepa tlan thawm a nih lobzia a hre chiang khawp mai. Nakinah chuan tlang an chhuak ta a, ni dang tea an chawlh ziah thinna ni

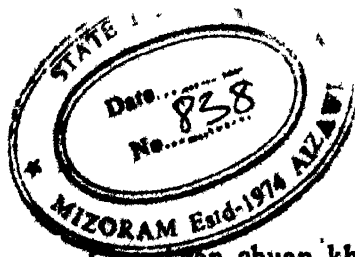
mah se, chumi ni chuan an tlai tawh em avangin tawi khawtlai lovin zunram an thiar zawk a, Fehtea chuan fanghma pakhat a vel a. An din hlek hnua kal an siam leh dawn lai tak chuan ral leh lam titih, lai leipui hlui kawr te ruama se awn rawng rawng chu an hria a. Mahse an tan eng han tih theih ni si hek lo, hmanhmawh takin an kal leh ta sauh sauh a.

In an thlen chuan zanriah ei reh lai tak a ni a. Se awn thawm an briatna lai hmun chu an thirdeg se tlat thinna lai a nih avangin Fehtea chuan bengvar chhuahin thirdeg kawmchhaka an kal lai chuan a rana rana lo, se awn thawm an briat thu chu hrihlin a lut kawr zawk a. Chumi zan chuan sial chu tuallaiah an bawh khup mai a. Thirdegpa chuan a sial chu a kim leh kim loh a en dan dan a, a se patuai 'khuang kan rual' zan danga bawng ziah thin, chumi zana a baw ve ta lo chuan a ngaih a ti tha lo hle mai.

An losul hawngin an thil briat, sapui hnaih thu chu hrih turin Fehtea zanriah ei kham chu lai inah a kal a. Lal ina a awm lai chuan lai vanlung ura awm thin lai bawh, in mual vawm hranga tu mawng hial beng ve tawh Rohrima nupui Rivungi nat thu an rawn hrih a. Rohrima nupui chu chumi ni pawh chuan anhnah la-in leipuih a kal nghe nghe a. A khuah sik hawng, in a thleng chu a biak hleih theih loh zui ta mai a ni awm e. Nikhaw hre mumal lo-a chutia a awm takah chuan an pute chhung chu an rawn ko ta hi a lo ni a.

Chutia manganga an rawn koh tâk hialah si chuan
lal fanu Saithangpuii chu kal tumin a insiam ta nghal
a. Fehtea hnenah chuan, "Fehte, len duhna dang i
neih loh chuan kal ve ta che. Heti ang damlo na
deuh bawisawm hi ka zeï lo riau mai a, men lai
chhung chuan min menpui ve ang chu maw le," tiin
a sawm a. Fehtea chuan hnial phal lo rilru tak
chungin Saithangpuii insiam chu a nghak ve ta a.
An damlo chu rin ai daihin a lo na mai a, Fehtea
leh Saithangpuii tan pawh mutsan leh mai chi
awzawng a nih loh avangin an meng ve ta êrh a.
Khawvar dawn hnaih 'thing chang var' lai chuan a
irhfiak ta ak ak a, a chat thla chu a ni ta mai a.

Leilung a lang rii riai tihah chuan Fehtea leh tleirawl
pakhat chu Muallianpui lama laina hrilh a zualkoin
an kal dawn a. An kal hma chuan an chhungte
hnena zualko tura an kal thu lo hrilh turin Fehtea
chuan Saithangpuii chu a chah a. Tichuan, Fehtea
te pahnih chu Muallianpui panin varñianah an kal
ta vang vang a. Chumi ni chuan mitthi avangin feh
theih pawh a ni ta lo a. Mitthi awm ni chu thirdeng
te chhung chuan an sial zawwna remchangah hmangin,
Fehtea hrilh ang ngeiin an ring thar kawng, tlang
chhuah ep chiah, lal leipui hlui kawr te ruamah chuan
thirdeng setê chu sakeiin a lo seh ngei a. Mahse
ei mumal lovin a tlûk hmunah a lo kalsan leh mai
a. Chu avang chuan sakei chuan a sa seh chu a
rawn lam leh ngei ringin a ruang pawh hlawm riã
lovin kar an chhuan hnan ta a.

—20—

Chumi zan chuan khawhar inah Fehtea pawh a leng a. A rin loh takin Saithangpuii nen khumpui lu tungchaw inngheh tawm titihin an thu dun a. Saithangpuii chu lal fanu mal, hnamchawm leh mi-chhe cho phak rual loha an neih a ni a. Darzo khaw nula thaber mah ni se, lal nula ta chu tlangval kawm leh rim a hlawh loh avangin nula awm pawhin a awm vak lo a. Mahse chuti chung chuan tlangval chang lo, pachang thleng pawhin an khaw nula zinga tha an tih ber, huhip (habip)-a an sawi chu a ni tho. Tu tlangval lakah mah sawi ser a kai lo a. Ngaihbel tur pawhin tumah a mitmei hmu pawh an la awm hek lo. Chumi zana Fehtea nena tungchaw nghenga an thu dun chu a tlangval thut hnaihpu ber a la ni hial awm e.

Chutia khawhar ina Fehtea leh Saithangpuii an thut dun lai chuan an val-upa Sangtuala chu a lo lut ve a. Dar insi riala Saithangpuii leh Fehtea thu dun a hmuh chuan a thinrim chu tui luma leih aog pup hi niin a inhria a. Tlangval azawnga a huphurh ber leh a elrel ber Fehtean nula azawnga a awh ber Saithangpuii ber kher hnaih taka a thutpui chuan Sangtuala ngeng a chhun ta riau mai a. Rei pawh awm dah lovin thinrim puak keh lek lekin a chhuah tauhsan ta nghawng nghawng a. Sangtuala chhuak tur hmei dur hlauhawm tak chu Saithangpuii chuan chhang deuh maila a hmu a. Mahse Sangtuala chuan Saithangpuii a hmu a ni tih reng a hre lo. Sangtuala pawh chuan Fehtea a huatna leh Saithangpuii a ngaihawn ruk thu tumah hnenah a sawi

chhuak lo. Ngawí rengin Fehtea chu tihmualpho a tum ta ngar ngar a. Fehtea chu a huphurh tial tial a, a itsik telh telh bawk a. Mahse a lang a pau chuan Fehtea lakah that a chhuah sauh sauh thung a.

Zan leng haw hñu hret chuan tlangau a rawn au a, "Khaih, khaih khaa...ih, zaninah kar a per pawhin khawvar hmaloh chuan tumah kal loh tur," tiin veng tawp atang chuan a rawn au laub lauh a. Mahse zawlbuka riakho tlangval chu kar a per veleh a tlan nghal thei turin an inring ru vek a. Tuma tlan khalh loh nih tumin puan hnuaiah puan an veng ru sa vek tho mai. Fehtea pawh zan tina a dan angin chumi zan pawh chuan kar a per veleh a tlan nghal vat thei turin a inring ve ran a. An val-upa Sangtuala phei chu tlan hmasaber nih loh hlauin zawlbukah pawh riak duh lovin veng fem lamah lo inhmakhua lawkin hmeithainu Hringkungi inah a riak sawn hial a. Mahse chumi zan kher khera Fehtea leh Saithang-puii thu dun a hmuh chu engto-in a muhil thei ta awzawng lo mai a. Zanlai ar khuanah pawh a muthmunah a la tal a la tal a. Khawvar hnaih lamah erawh zawng a muhil ta a.

Chumi zan bawk chuan Fehtea thung chu kar per ri hriat loh hlauin rei fe thlengin a meng a. Mahse riva engmah a awm tâk lawk loh avang chuan a muthilhsan ve ta a. A mumangah chuan Darzo zathum khaw tlangval zawng zawng mai chuan tlang-phal se chaih tak hian an lo chaih chiam mai a. A han hawi vel pawhin tumah lainattu reng a lo hmu

lo a. Chutia, mangang leh dichim taka an chaih lai chuan an lai fanu Saithangpuil chuan fenthira zufang tuitling chawin a lam pana lo kal hian a lo hmu a. Mahse tuman tulh reng reng an lo phal si lo. Mahse a tawp a tawpah chuan a lo tufh thei ta hram a. Chumi hnu chuan Fehtea chuan amah chaihute chu phin darh vek tumin a lo bei ve ta a. Chuta tan a la inleng vel chu a inleng harh ta a. A thangharhin a mumang a'n ngaituah chuan mak a ti em em mai a. An khawtlengah harsatna lian tak hmachhawn tur la nei ngei dawn njin a inhre ta a. Chu a mumang chu mak a tih em avangin a mutchhuak zawng zawng pawhin a kiansan zo a. Muhil leh mai thei ta reng reng lovin a mu meng ta reng a. Chutia muhil leh thei lova a men reng lai chuan kar chu a per ta a.

Silai ri a briat veleh Fehtea chu zawhte sazu hmu ang main thawm nei miah lovin a tho vat a. A silai inchhawp chu a chuh thata a liam nghal ta vang vang a. A hnungah chuan a thianpa kawm ngeih ber Thatkima chuan a um a. Khawpawh an thien chuan an thian dunin thawm-riva ngaitbla-in an han ding dun vang vang a. Ralkhat bla taka chingpirin hram dut dut mai lo chu thawm dang engmah an briat loh avangin tiangval dangten an rawn nan hman blaun an kar rawlhna hmun lam chu pana an tiap leh ta a. A hmun an thien chuan kar chu a lo per na meuh mai a. A kap fuh ngei ti briat tak hian sakei thi chu a baw nual a. Dub ang khua a la en si loh avangin a tiangaihna dang

vak an hre dun lo hle a. Sapui bliam awmna awm lah chu khawthim hnuaiah hriat rual a ni bawk si lo. Riva dang engmah hriat tur awm lovin chingpirinu hrâm bak thawm dang chu a reh hian a reh vung vung mai a.

An han nghak hlek a, leilung a lang tan ta a. Fimkhur takin sapui bliam hnu chu an chhui tan ta a. Chutih lai chuan an thian dangte thawm pawh an hre ta a. An thianten sa hnu chu an rawn hmuh ve loh nan anni pahnih chuan an chawh reh zel a. Sakei chu ngawpui tâtkâwng bul zawlah a bliampui tuar chu a bawh tih hriat tak hian a thi baw nuaiin hnahthel ro a lo bawh bêk hul a. An thian duna meizuk siamin an vaibel an han sepa mawng-pawn sauh sauh a, meitalh-in an la kai a. Ngawpui atang chuan tulno-ah an chhui chhuak a. Kum thum tul lek a la nih avangin a pik hle mai a. Suakbuka lo hlui a hruihzawlah chuan a lo bawh leh a. An inhnaih tawh hle mai a, a bawhna pawh a lo la lum vung vung danah an thawm tlan tih a hriat reng mai a. Chuta tang chuan a hnu chu a rulchuk ta a. Anni pahnih pawh chuan fimkhur theitawpin an chhui dun ta bawh a.

Thui pawh an la chhui hman lo, naurual leipui fing chen vel pawh a la tling mah lo ang e — Changêl hung phen tith atangin sakei chuan anni thian dun chu a rawn zuan ta thut mai a. Mahse anni pawh inring pen-pawn reng ngang an nih avangin sir lamah an per dun lawp a. Anni pahnihin tan siam bawh,

sakei labin tan la bawk. Fehtea chuan a rawn zuan leh hmaa kah a han tum a, mahse a thianpa chuan a hliah deuh hlek avangin a kah hmain a thianpa Thatkima chuan a'n kap a, mahse a silai a tlawlh ta si. Chu veleh sakei chuan Thatkima chu a rawn zuan a. Chhoh zuan ngang a nih avangin a zuang sang thei vak lo a, a rem lai Thatkima malpuiah a hmuam titih a. Ani lah sakhi thangngul rual awm vel thing vuanin tan a khawh bawk. Chutia an inpawt lai tak mai chu Fehtea chuan a awllan phuar thum ngul sei reih rawih, musau chherchhuan thun puitlinga hmun leh hmuna kah tumin a dinna atang chuan a leng thla lawp a, sakei zakdawah tak mai chuan a hnawbna lut hung khawpin a han sai leng dawrh mai a. Sakei chu a zuang zawk a, thawm chu a reh nghal ta vang vang a.

Anni thian dun chu a rang a rangin muang lei deuh laiah an insaseng thuai a. Fehtea chuan a silai a'n thun leh sawk sawk a, fimkhur takin a chhui leh ta a. An thlang kawr tē kam nghalenglutar kung nghengin lei-hruisen buk hnuaiah chuan che thei tawh lo hmel tak bian a lo mu meng kuau mai a. Fehtea chuan a han sai leh dawt a, mahse che tur a lo awm tawh chuang lo. A silai thawm hria tlangval then-khat chu an lam panin an lo tan a. Silai ri an hriat atang chuan tu dang ni lovin Fehtea bawk a nih tlangval zang zang pawhin an ring nghal vek a. A hnahnung berah Sngtuala thawh hai chu a lo tan ve tuang tuang a. A rawn thien ve hnua chuan a neitupa ang hrimin ro a rawn rel nghal zut

zut a. In lamah zualko intirin mipui pawh an rawn
pung khawm tam zel a. Sakei chu a pumin an
zawn hawng a, lalin tualah mipuiin an en lui lui a.
Chumi ni chuan an lal upa Hratliana chuan a ai ta-
nghal a.

Chu thilah pawh chuan Fehtea chu tuman an chelh
lo tih chu Sangtuala pawhin a hai lo. Mahse a kâ
atangin vawi te khat mah Fehtea fakna ri a puh
chhuak duh reng reng chuang lo. Fehtea chu a chet
that zawh poh leh Sangtuala thinrim chu a zual
ting mai a ni. Tichuan, a remchang ang ang
tihminghliaw a, a tlangtla lo thei ang bera siam
tum ru ran chungin a finna verther tak chuan
chawl lovin a chang ran reng mai a ni.

BUNG 2

Thang khatua a per ta.

MIHRING nih phungah bian mi fel leh mi bak sawn apiangin elrektu an ngah thin a. Chu chu he sualna khawvel kalphung bi a nih avangin, Fehtea pawh chuan elrektu leh itsiktu a ngah hle a. Chung amah elreltute zinga a huaibam leh a hmahruaitu ber chu Sangtualala a ni. Sangtualala te chu Darzo zathum khuaa khawsa thei ber pawl an niin a pa pawh lal upa a ni a. An upa min ber Hratlialana nupui chu Sangtualala ni, a pa farnu a ni nghe nghe a. Mahse upa Hratlialana chuan Sangtualala mi-zia leh Fehtea mi-zia chu a hriat chian dun em avang chuan Sangtualala chu an pu fapa ngei mah ni se, a fan chuang hauh lo a. Fehtea lah a en dan a dang chuang hek lo. Sangtualala chuan nupui a nei tawh mai ni lovin, vawi hnih vawi thum a nei tawhin fa pawh pali lai a nei tawh a. Mahse a nupui neih tawhte chu an ngam thei mawlh lo a ni ang, a then leh thin.

Mahse anmahni khaw khat pa nuamsa leh mualkil mi tha ngang an nih avangin, an zahawmin an challang a, nupui pawh a hmu thei phian reng a. Mahse hmeichhe ngamna tur zawnga enkawl ta lo chu sum an chhuah leh thin. Amah phei chu val-upa fang tak leh awmkhawh tak a ni a. Mahse a chapo em em a, aia michhe zawk hmusit chi leh mi fawng bawl bawl, vaupung na tak, fawngkam thiam thia zuah si, mahse mahni infak zut zut chi mi. An chhungkaw khawrak theih avang chuan val-upa thusa ber pawl a ni lo thei lo a. Tin, a

ing ble reng a, a fin dan a herh deuh pawh a.

Chutih lai chuan Darzo khaw tlangval pakhat sangtualala er ber Fehtea chu tlangval vanglai a ni ve a. Tun hma chuan lal miṭha leh mual-kil an ni ve thinin Darzo khaw tuiliak reng pawh an ni lo. Rotlang lal khua leh tuiah lal upa chan changin an awm thin a. Mi huaisen leh pasalṭha chhungkua, mikawlh sakawlh hmaa tlan ngai lo. Fehtea pu phe chu ram lama thangchhuahna tura sa serh a kah zat ngawt pawh vawi hnih vawi thum thangchhuah theihna tura tam sa serh kaptu a ni hial a. Chuti khawpa Rotlang lal khua leh tuia mi challang chu ni mah se, Fehtea pu a thi a, Fehtea pa-in nupui a neiba fa pali a neih hnu, Fehtea chhang hmeichhia thla kaw mi lek a nih lain a nu chuan a thihsan leh ta nghal a. Upa-in, 'Sal khat khatin vanduaia hi a lo kal lo,' an tih angin Fehtea pa mitdelin a zui leh ta mai bawh si nen. Tichuan, lai khua leh tuiah zawi zawiin an chan a hniam tial tial a. Tun hma tea miṭha lena an lo len vena thin, Rotlang hmun ngei pawh chu nuam an ti ta lo a. Fehtea ni pasal neihna Darzo lamah an pem ta a ni.

Darzo khua-ah pawh chuan an ni te bak chu laina dang tumah an nei chuang lovin vanlaia tla an sawi ang mai an ni a. Amaberawhchu, Fehtea te unau chu an felin a u (farnu) te pahni pawh nula an la niin, Darzo khaw nula inleng hmu pawl tak pawh an ni. Tin, chutih hun lai chuan Fehtea nau pawh a nula ve êr êr tawh a. Fehtea chu mi tawng

tam lo tak, pian thiam thlerh thlawrh, awmkhauh zet mai leh inbuan thiam fahran mai hi a ni a. Tlangval hang-ngaihnohei tak, hmei fel ren rawn, en aia belh chiana nan zawk a ni. A hming tak phei chu a pu pasalthat chawia an sak Hrangkunga a ni a. Amah pahmei fapa mal ngang a nih avangin, tet te atangin a pa chuan a khawifo nihna apiangah a hruai thin a. Thlawhhma kawng zawh tham a nih hma atangin lo lam hna pawl-pang engkimah pa hnung zuia kat kat ve thin a nih avangin, a feh ve tih phei chuan a la te khawp mai a, chuvang chuan, miteh 'Feh-te, Feh-te' an ti thin a. Chu an koh fiamma chu a pu hien ta a, mi tinin 'Feh-tea' an ti ta theuk hlawn a. A hming tak 'Hrangkunga' a nih pawl hriat loh khawpin an ti Feh-tea zo ta a ni.

Chutih lala ram pumin an ngaihsan ber chu, mi tlawnngai leh pasaltha an ni a. Chung thilah chuan Feh-tea chu tu cho phak mah a ni lo. Sangtuala pawl chuan a chunga lengah a dah hrim hrim a. Mahse Feh-tea te chu lai khua leh tulah mi langsar an nih loh avang leh, Sangtuala te chu lai mitha mualkil se nih thung si avang chuan, an challanna leh valupa a nihna chu Feh-tea tihleibawna tura tlangval thuhnua nan hman a tum ru ran mai a. Feh-tea chu tlang hriatin mi tlawnngai leh huaisen ni mah se. Sangtuala thung chuan a lang lo lam atanga Feh-tea phurh chhiat tumin a lo bei ve ngar ngar thung a. Tichuan, Darzo zathum khaw tlangval thui ve se te chuan tum mang lo tak chu tumin hma an la dun dawn ta a ni.

Chung lai chuan Feh-tea chu 'Lianchia yanglai' an saw ang mai a ni a. Darzo nola zawng zawng tih

leihin an ngaizawng ta beuh emaw tih turin a to a.
en ngaihna hre lo khawpin an inthik kual thum
ek mai a. Chu tak chu Sangtualala chuan remchanga
man a tum ru pân thung a. Chuti khawpa tlangval
leh thei tichhe tur chuan Sangtualala chuan a finna
herek leh verther tak chu hmangin, Fehtea tihming-
hhe turin tlangval dangte chu a vehthlem vel ta a.
val-upa thian dangte chu a mal tê tê-a hminin
langval naupang zawkte pawh val-upa tangrual chuan
an thunun hret hret a. An thunun theih lob tlang-
valte pawh an hmin theih nan, a pawnga taka Fehtea
chu sawichhe nghal mai lovin fak chung rengin zawi
zawin an chhimbudawi a. Tichuan, nula lakah
tibleihnawn an han tum ta phawt a. Lenna hre lo
khawpa Darzo zathum khaw nula zawng zawng chu
Fehtea laka tih nawrh an tum ta phawt a ni.

Darzo nula zawng zawng thunun thei tur chuan
Darzo tlangval zawng zawng chu thunun hmasak
theih a tul tih Sangtualala chuan a hmu kiau mai a.
Tlangval berin ui ekpu pawh tluk lova an sawi duh
theuh ngat chuan, nula tuman 'ka ui ka ar' an ti duh
dawn lo tih ani val-upa lung fing thlawi thum tawh
chuan hai hek lo. Tichuan Fehtea thlimin, a awm-bo
hlan chuhin zawlbuk leng paho tin hnuah Sangtualala
chuan tlangvalho chu heti hian a fuh ta a. "Naute
u, hei Fehtea hi Darzo khaw tihmingthatu leh chawi-
mawitu tak pawh a ni a. Kan nulate ngaihsan a
hlawh viau pawh hi a lawmawm a. Amaherawhchu,
Fehtea hi ngaih aian mi hriam hre tak a ni a. Kan
khaw nulate hi nupuiah a nei vek dawn lo tih chu
briat sa a ni a. Mibring leilung danin hmeichhe

pakhat a tarpui ve mai dawn a. Amah a fel na e tih vanga hetia kan ar ngam thlah a, kan se zawl ohhuah mai mai chuan kan nulate a khawih chingpen nasa lutuk thei dawn a.

"A thu hrimah keini pawh nupui chhia tha la nei tur theuh kan ni a. Hetia kan nulate a khuaikhem tam lutuk bi chuan, a tua-te emaw chu keini zinga mi hian kan la nei leh lo thei dawn si lo a. Chutih hunah chuan Fehtea hian kan hnung lamah min nuih ru ver ver dawn tihna a ni a. Hmeichhe pakhat chu duh leh lo kimkitpui ve ta pawh ni se, a briat thiam theih. Mi fa duh lai ngawih ngawih hetia a kalpah zel zul mai hi zawng kan nulate thiam loh a ni tawh lo a, keimahni, Darzo tlangvalte thiam loh hi a ni daih zawk tawh tih i hrethiam ang u. Kan khaw hmingchhiatna vengtu tur leh mikawlh sakawlh laka duai lo tur, lal khua leh tui humhimna chu kan kuta awm a nih si chuan, engti-zawng pawha Darzo khaw hmingchhiatna vengtu tura a mawhphurtu chu kan ni a. Kan khawtlang tana pawh khawibtu chu khaw ohbunga mi an ni emaw, khaw thenawm an ni emaw, Darzo tuiliak kan nih phawt chuan chawkhawn atanga kan lal te thleng hian an himna tur leh an hming thatna hmakhua thleng hian keini tlangvalte mawhphurbna hi a ni si a. Chuvangin, hetia Fehtea'n a nawm a maka kan nulate a kalpah fo wai hi kan ven a bun ta. Chutia ka sawi chu kan nulate lo nria se, anni hmeichhe mawl zawk chuan an hmakhua kan thirpui a ni tih pawh an la hrethiam thei rib dawn lo a. Chuvangin, zanina Fehtea awm-mawh avanga kan nulate rei ta ang dawn dawna kan

tawng te pawh chu tuman kan nulate kan hrilh leh tawh tur a ni lo. Amaherawhchu, Fehtea nun dan hlauhawmzia leh kan nulate a laka an inthiarfihlim tawh a pawimawh tâk thu erawh chu awihawm taka sawi thiam a tha ang. Kan sawi dan tur pawh heti hian han duang chhin ta ila : Aw le, a hmasain tu hnenah mah Fehtea hi kan rel chhe tur a ni lo tih hria ila. Tin, amah kan itsik leh kan elrel vanga hetia phiar phak ta lah hi kan ni hek lo. Kan khawtlang kan hmangaih a, kan nulate hmakhua ngaihtuahin kan duhsakna avanga hetia zaninah pawh hian inrawt khawm ta mai kan ni chauh zawk tih pawh inhria ila.

“Kan lenna lama kan nula kawmte hnenah pawh Fehtea hmingchhiatna tur kan venpui avanga nula tih dêm dûm a that lohzia sawiin, a lama an fan lohna tur leh an mahni ngei pawh an inngaihbel lohna tur zâwna sawi thiam tum theuh ila. Tin, fiamthu haub lovin Fehtea hma pawh kei ka ngai tak tak a. Kan khaw tlangval chhuanvawr ber hi a hmingchhia ang tih ka hlau tak tak bawk a. Chuvangin, a hriat loh hlana a hminghliauna tur kan vên-sak hi kan tih makmawh pawh a ni ta. A hriat laia a hma kan ngaibzia kan tiblan chuan a lawm pawh a lawm zawk na'ng. An hma kan ngaihsaka te hriat kher a that chhuah tum mi zawng mi chapo an ni ngai. Chuvangin, in nula rimte pawh chuan Fehtea hnena an sawi leh kher lah a tul tawh hek lo'ng a. Amah-erawhchu, Fehtea laka an nun an fimkhur a tulzia leh, ani Fehtea labio tumah tih bik nei lova a tih zel zul thu sawi ula. Tlangval zawng zawngin a khata khata kan sawi theuh chuan ani Fehtea laka hming-

chhiat hlau ve ngawih ngawih bawk si chuan an
zawm em em ang.

"Tin, thawk-aphita pak chhuah teh chamchi pawh a
þha chuang lo. Titi inman kai remchan lain in tiri
zauh þhin ang a. Tin, nula in chhuih fiam chângte
pawhin fiamthu titak siin in tiri zeuh þhin ang a.
Nanga hmeichhe lungmawl zawkte chu keini Darzo
zathum khaw tlangval þangrual chuan kan hmin em
em ang," tiin thiam takin a sawi vel a. Val-upa
dangte pawh chuan Sangtuala lamþang taka thu an
sawi ve bawk si avang leh, tlangvalte chu val-upa thu
thu-a awm an nih bawk si avang chuan, Fehtea chu
mi tin entleu a nih theihna tura þan lak tumin an rilru
an siam ta sauh sauh vek mai a ni.

Chutia chhum lo chat lova Darzo khaw tlangval þang-
rualin er bera an neih tãkah chuan nula tam tak
chuan an rilrua Fehtea an lainatna chu an zuk hret
hret a. Val-upa fmg verther zet mai hova tlangval
þangrualin nula mawlmang ve tẽ tẽ tlawm leh zah dawn
lo lãk a, kawikawm thin ang a þangruala an dan chẽp
takah chuan an hmin thei teh meuh mai. A þianpa
kawm ngeih ber Thatkima meuh pawhin Fehtea an puh
dan leh a þiante zawng zawngin an phiar dan chu
a dik leh dik loh pawh a hre ngam tawh bik si lo.
An nula hmin tawhte hnenah pheii chuan Fehtea leplerh
rukzia leh 'nula ral' ringawt a nih thute chu inthla-
hrung haub lo leh a tuitla lo thei zia-in an sawi a.
Chang chu a dik a dawh hre lo nulate chuan an
þiante hnenah an lo sawi chhawng leh zel dawn tih
hre ra ran chungin an sawi hmiah hmiah mai si a.
A nupah pheii chuan anmahni dawt ngei pawh

Tlangvalho chuan an awih ve tak tak a. Dawt sawiah
eng inngai lovin Fehtea nungchang tak tak ni
tiakah an ngai theuh tawh a ni.

Nikhua a lo rei china Fehtea'n nula mitmei
hmuh a bar a neih tak si lohah chuan, nula rim a
chuankaina tur fahran pawh a hre mumal ta lo a.
Engmah thu belh chian hleih theih awm si lovin thu
a thang a thang chamchi mai a. Mi tin tih theih
deuh thawin Fehtea an hmuh dan chu a tleu ta hle
theuh mai a. Mahse amah eng han ti chi awm hmel a
an hmuh bawk si loh avang chuan, 'chutah khatab,
chutin a ti, khatin a ti' tih tur awm si lovin, tlangval
rualin entleu ta theuh si chu an mi-anglo dah that
ve ta mai mai hlawm a. Chuti taka Fehtea chu
bur chhe lân taka a lân takah si chuan mahni khaw
zawla awm pawh nuam lo tiin awllen lai phei
chuan hlawhlâm zuarin khaw thenawm lamah a
invawm bo ta deuh reng a.

BUNG 5

Thang hnihna a per leh ta

CHUNG lai chuan thival leh thi chi dang dangte hlawnhlâmin an zuar nasa a. Fehtea pawh sum par lawra vak chhuak chamchi thin chu a nih avangin, Sangtuala tirh ruk angia Darzo tlangval pahnih Thangbilha leh Saliangkhuaihlawnhlâm thi zawrh-puiah Fehtea chu an sawm a. Awllen lai a ni bawk a, an thiaa zaho chuan Tiau chhuak lama Dawn khua leh Leisen leh Sialâm lama kal an tum a. Chung tlangval pahnihte chu engkimah Sangtuala 'berhva' hi an ni brim mai a. Sangtuala chuan Fehtea a pbiar rukna a nih sawi duh haub lovin Thangbilha leh Saliangkhuai chu thu a chah a. Chu a thu chah chu :

"Dawn khuaah khiän laina hnai tak kan nei a. Inhre chhuak lawk lovin kan awm a. Tlem lai a Ngharchhip lai khuangchawi tumä kan lai hnung zuia ka pa a va kal ve khan, anni Dawn khua atanga lo kalte zingah chu kan chhungte chu an rawn tel thla ve a. Chumi atang chuan an va inhre chhuak ta a. Chumi tum chuan an tlangval lian thelh thawlh, hmeltha tak mai pawh a lo kal ve a. Chu kan chhungte chu Dawn khuaah chuan a khawsa thei pawl tak an ni nghe nghe awm e, a thlente pawh in han thleng dawn nia. Kan chhungte hnenah chuan kan khuangchawi tum thei in rawn sawi ang a. An tlangval phei chu lo kal ve ngei ngei se la. Amaherawhchu, nangnin in briat tur chu, kan chhungte an nih tumah inbrilh tur a ni lo a, Fehtea phei chu brilh haub sub ang che u," tiin a chah a.

Thangbilha chuan, "A nih han thlen chilh dawn pawh ni ila, an hming teh reng pawh kan bre si lo va,

“tin nge maw kan han zawn chhuah ang le?” a ti Sangtuala chuan, “A ni tak, an pa hming chu iauluaia a ni a, an tlangval hming erawh chu ahmunga ti ta meuhin ka hria,” a ti a. Tichuan, hangbilha leh Saliankhuaia leh Fehtea te pathum mu Muallianpui lamah Hemphunga Bualpui kaia uipui per kai tumin an chhuak ta a.

Sangtuala beisei aia hmain Dawn khuaa an chhungte hu an lang thla hma a. A chah ang ngeiin an Dawn khaw-chhungte tlangval Zahmunga pawh chu lo kal a. Sangtuala pa khuangchawi hun tur pawh ar a la awm deuh a. Zahmunga hnenah Sangtuala chuan Darzo khaw tlangval Fehtea leihnawn nachhan ni-awm zawn zawn chu sal lovin a brilh ta vek a. Chuti khawpa zathum khaw tlangval zawn zawn leh nula zawn zawn laka tuitla lo tlangval ta chu, Zahmunga pawh chuan a engamah hma chuan a'n hmu tleu ve nghal ringawt baw k a. Chu mikhual tlangval Zahmunga pawh chuan Fehtea chu a eng hu-ahmah a ngai ta bik lo tih a hriat veleh Sangtuala chuan Zahmunga chu Fehtea tih mualpho leh zual theihna tur hmanrua atan hman a tum leh ta zel a.

Zahmunga hnenah chuan, “Zawlbuk i rawn chhuak tlai deuh ang a. I lo kal ve hunah tlangval dang hriat ngei turin Thangbilha leh Saliankhuaia hnenah ‘Zanin chu, nula min rimpui ve teh u, nangni thian dun hian. In lo zin lai khan in thianpa khan Darzo zathum khaw nula kim vek tawh khan a insawi a. Mi theih hnu an nih leh nih loh chu an hmel atangin ka bre thei khawp asin. In thianpa khan thei kim tawh thawtbang khan a insawi si a.

A dik nge dik lo chu kan bre mai dawn a lawm, tiin lenpui atan anni pahnih chu i sawm ang a," a ti a. Zahmûnga chuan, "Chutia a sawm ngawtin Thangbilha te thian dun chuan an bre thiam dawn em ni?" tiin a zawt a. Sangtualala chuan, "Hre thiam teh reng ang, ka brilh vek tawh nghe nghe. A sawm hun hunah che u in lo hre thiam dawn nia, ka tih vek tawh kha," a ti a.

Zan khat chu zanriah eikhama zawlbuka an chhuak khawmin meipui an lo kil bial luih lai chuan Dawn khaw tlangval Zahmûnga lo lut chuan Thangbilha leh Saliangkhuai hnenah chuan, "Zanin chu tu ngaih-zawng zawk emaw min rimpui teh ang che u. Kan khuaa in lo kal lai khan in thianpa Fehtea in ti emaw ni khan Darzo nula kha thei kim thawthângin a insawi a. Eng ang chiah nge ni teh reng kan en ang chu maw le. Nula la him leh him lo chu ka bre thei riau asin," tiin Thangbilha te thian dun chu a sawm a. Chu a tawng, 'Fehtea in ti emaw ni khan Darzo nula thei kim thawthângin a insawi' tih lai tak chu an val-upa pakhat chuan dilchhut takin Zahmûnga chu a zawt nawn leh ngat a. Fehtea tawngkam ni-awm a'n sawi chuan, chumi zan la la chuan Darzo khua a deng chhuak nghal a ni.

BUNG 6

Thang thumna a pawt per leh ta

Dawn khaw thleng thlenga Darzo khaw nula tih-
mingchhiat tum anga Fehtea an ngaih tak theuh
si-ah chuan, nu leh pa tam zawk thiorim lah chu an
ouak keh lo chauh a ni tawh a. Fehtea tantuten a
thlavang baub an tum blek pawhin thih ngamin an
inseh peh lo chauh a ni zel tawh bawk si a. Chuti
ang karah chuan Fehtea nihna dik tak hmu rutu tan
pawh 'pip e, pup e' tih ngamna chi a ni tawh lo.
An puh dan ang ang chu ngawi rengin a sepui ruah
tuar tlawk tlawk ringawt tawh mai a ni. Chuti
khawpa an sawi tuitlak loh tawh hnua pawh
Sangtualala duh tawk a la sa lo a ni ang chu, kawng
dang a ngaihtuah leh ta a. An sawi chhiatna zawng
zawng chu tawngkam ringawt, fiah hleih theih loh a
nih hlawm avangin, a nemngheh nan Sangtualala chuan
a thang pathumna chu a pawt per leh dawn ta a ni.
Fehtea chu tlangval a la nih ve tho si avangin inkil-
tawih tak chung hian zawlbuk a la lawi ve hram
hram thin a. Chutih lai chuan a pa chu thih ngamin
a dam lo a. Chutih lai bawk chuan thenawm tlangval
chuan Cheural nula nupui a nei a. Zan tin Fehtea
chuan a pa a bawisawmin a mut chawlb duh hnua
zan rei tak takah te zawlbuk a pan thin a. Chung
hun lai chuan nupui nei thar pawh an nupui te kiangah
an mu zawk a, zawlbuka riak turin an kal leh thin
a. Chutih nupui nei thar te ngei pawhin zawlbuk
lama an riansan thin avang chuan inlawithlem pawh
an ching fo thin reng a ni.

Sangtualala chuan Fehtea tihmingchhiat lehzualna
tur leh vangtlang hma ngeiah pawh a insawi hul

zawh hauh lohna tura a ngaih, kawng dang a ngaih-
 tuah chhuak leh ta a. Fehtea chuan Paite puan,
 tial dan danglam tak, a pa-in Paite ui zawng ta ui-
 tuaia a thleng hi a nei a. Chu puan ngei mai chu
 Sangtuala chuan naupang a ruk chhuahtir a. Fehtean
 a pa damlo a menpui hnua a zawlbuk lawi tur kal
 hun zanlai-arkhuana a hawng lai nang tawk chiah
 turin, Fehtea te thenawm mo thar chu Sangtuala
 chuan a lawithlem ta a. A lawithlem nu lah chu a
 lo diau lo nasa mai, a um chhuak; Sangtuala tlan
 chhuak chuan khawlaiah Fehtea Paite puan chu a
 thlah a. A umtute chuan man ngei tumin an um
 zui a. Zawlbuk thlenga um luh rawk tuma an umna
 lamah khawlaia puan tla chu an chhar ta hlah
 mai a. Chutah Fehtea zawlbuk lawi tur chu an va
 um phak ta bawk si. Zan rebah khawlai dungah
 chuan lei chhe kuai khawp thu namai lo tak chu
 sawiin hmelsen nen an inchhal ta khê-khaw a. Mahse
 an thu chu khawlai dunga sawi fel mai chi a nih
 loh avangin an thawma harh thenawm hnai lo zuang
 chhuak vete chuan an pawt then ta rih a. Fehtea
 chu tang eng ang mah se, lai in rap lo thei a ni ta
 lo. Mahse chuti khawpa hmingchhiat theihna hum-
 suai chu daitir tum mah se, an thu buaiah chuan
 Saithangpuipa chuan Fehtea a nih chu a ring hauh
 lo thung.

Fehtea puan an chhar ngawt dan leh a hma atanga
 Fehtean puan a tihbo thu a sawi lo hretu ngeite an
 awm ve bawk si avangin, chung thil chi hrang hrang
 inbengberek khawm nen, an thubuai chu an chhui
 tawm luak vei ngial hauh leh, chumi zan chuan

chēan chang dang a kan miah lo tih hmutu Fehtea
damlo thutpuia leng, an sadâwt ngei chu hretu a
th baw si avang chuan, Fehtea chu ni theiin an
e ta lo a. Mahse lawithlem thubuai hialah a tel
tâkah si chuan Fehtea chu a hming chhe ta tho
o a ni ber e.

jarzo zathum khaw nula leh tlangval zawng zawng
th theihin Fehtea tlangtlak lohna tur zawnga dâwt
pawh pawisa lova an rel chhiat reng tâkah si chuan,
ehte tan pawh khaw hawina leh thenrual zinga
mik châkna pawh a nei tawh lo a. Tlangval dangte
nga kbawhar ina riah leh nula rim ve te thleng
pawha a châkawm loh zawh tawh vek avang chuan
tan pawh leng chhuak mumal lovin a nî te inah a
kawm mai mai thin a. Eng emaw châng a thianpa
Thatkiman a rawn len chilh leh zeuh thin tih mai
loh chu thian dang tumah pawh a kawm lo. A farnu
e lah chu awm thiau thau hlawm mah se, Fehtea
an er rawn a tang chuan inleng tumah chuangkai duh
lah awm tawh hek suh. Val-upa tangrualin tlangval an
thunun avanga tlangtla lo ta chauh a nih thu chu
eng ang pawhin sawi fiah tum mah se, tukhawkhain
an awih saka zeng dawn chuang lo tih a hriat
avangin a ngawi mai mai a. 'Fahrah leh vangtlang
an tangrual' tih zawng zawng neih zo-in, insawi
hmai fai rual a ni lo tih a hriat chian em avangin,
tlang sel leh do rawn chu hrehawm ti ngawih ngawih
chungin a tuar fan fan a.

Mahse a thianpa Thatkima te chhung leh a ni Ralvani
te leh tu tute emaw chuan Fehtea dikna leh ropuina

thubrika awm chu an hmu kiau thung a. Engtikah emaw chuan zangkua a la bungbu ngei ang tih an ring tlat a. Tin, Saithangpuñ-pa pawhin Fehtea chu a ring em em a. Mahse khawtlang tangrualin an er rawn takah si chuan, a khuate avanga 'lal' chauh a nihzia a hre chiang si a. Chung thil avang chuan Fehtea lam hawia thu sawi ngam tumah an awm ri lo. A ni Ralvani chuan a vahpa Fehtea chu a khawngaih em em a, engtikah emaw chuan Fehtea 'ni' chu a lo la her chhuak ngei dawnin a ring tlat thung a. A theih ang tawk tawk leh a thiam ang angin a hnemin, chhel taka tuar turin a fuih sauh sauh thin a ni.

Fehtea an do rawnna-a a bul tumtu ber chu Sangtuala a ni tih hretu an tam lo hle a. Sangtuala chu valupa lung fing tak a nih avangin, mi kutin rul kua a zen zar zar zel a. Amah tak pheì chu Fehtea lakah tha-awm berin a lang nghe nghe a. Tum khat an losul hawng pawh loh theih lohin an kal dun a. Chumi tum pawh chuan Sangtuala chuan Fehtea chu hrehawm ti lo tur leh tuar fan fan turin, hmangaitu ni-awm fahranin a hnem nghe nghe a. Fehtea chu tlangval fing vak lo chu ni se, a lainattu berah pawh a chhâl hial ang chu, tih turin Fehtea lakah chuan Sangtuala chu a inlantir ngaihnobei thiam a ni. Mahse engkima a bul tumtu leh a chhia paung jawp tura chu amah Sangtuala vek chu a ni si tih hre chiangtu chu, Saithangpuñ leh anni Fehtea chhung leh a ni Ralvani leh a thianpa Thakima chu an ni deuh mai awm e. A duh chuan amah Sangtuala pawh chuan a inhre bawh ang chu.

BUNG 7

Sangtuala'n tam zo a sa lo.

BAHSAN lak a lo hun leh ta a. Mipa fa thawk ~~lei~~ chin zawng zawng chu lo vat turin an inbuat-
~~sai~~ leh ta a, funpui chawhmeh urin thenkhat silai
nen sapêlin an vak chhuak. Lo vah hna hrâm
thawktute intuituah nan thenkhat vawkpa beng-
hle lo talh tawk lah bo lo. Ni khat chu Fehtea
pawh funpui chawhmeh dap turin silai nen 'züksih'
an tih lamah a kbawilo a. Chumi ni chiah bawk
chuan Sangtuala pawh züksih lamah bawk chuan
sapêlin a chhuak a. Züksih kam rairuang buk che
laih laih chu hmu dunin, inhre hauh si lovin an pêl
dun a. Züksih bul fai lai taka zukpui lo chhuak
hlawl chu, Fehtea chuan hniak phawi miah lovin
a'n sai let tawp mai a. Chu chiah bawk chu
Sangtuala'n kah tuma thal a lo thlah tep lai a ni a.
Mahse Fehtea chuan Sangtuala chu a awm ve tih
reng a hre si lo. Sangtuala erawh chuan a sazuk
kah tur kah khalhtu chu a hre chiang hle thung.
Sangtuala chu inlan duh ta chuang lovin, vuihmui
pu-in a kal kiang ta daih a. Fehtea erawh chuan
Sangtuala a awm ve tih pawh hre lovin a zukpui
kah chu a ebhawlehbin a, naupang nen blim taka
chan atan a hawsan ta a.

A 'sa - ai' ni ve ngeia a briat Fehtea'n a kah khalh
chu Sangtuala chuan a ngaithiam lo chhiava ta mai
a. A kah tur mang mang Fehtea'n a kah khalh lui
nin a ngai tat mai a. Mahni kbawtualah tuitla lo
~~...~~ sawis tawh mah se, 'a zual zawpui vailenhlo'
~~...~~ ang maiin, Sangtuala ramchhuak hlawhchham

beidawng chuan hachang thialin, "Hetì khawp hian kan sawisa tawh che-in, ar-a chuk tui lo leh ui ek pu pawh tluk lovin kan siam tawh che a. Chuti chung pawh chuan ka hmaa sa chhuak ngei ngei pawh min la kah khah ngam a ni a. Kan sawisakna che bi tam zo i la sa lo a ni ang," ti a rum ngul ngul chungin Fehtea hmingchhiat lehzuaina tur kawng a dap leh ta a.

Lo vah riahbuk sual turin a pa chhuakin an riak lut ta sung sung a. Zau khat leh riakho thei tor chu a tui tian tur remchang laiah buk sa-in ram an tuan fai vek a. Fehtea te zau pawhin Phunchawng-zawl luite kam chanzawlah vanlaibuk lian tawkin an sa a. An riah luh niin Fehtea chuan sakhi pachal ki mawi zet mai bi a kap nghe nghe a. Chu an lo vat riak chu an khaw tlangvalin Fehtea an tih hmingchhiat hle hnu-a midangte nena an riah hmasak berna tur a la ni. An bukah chuan tlangval leh pa eng emaw zat an riak a. Fehtea chu a ngawi ran mai a, mi zingah engmah a sawi ve ngai lo. Khawsak rel leh buk tui chawi leh chaw-hmah dap a peih hle a. Pabo pawh chuan Fehtea chu an mitmei ru deuh reng a. Tuman an be sawn tam vak lo na a, an khawtlang a hminghliaw ang em em a sawisel kai tur mihring niin an hmu ve si lo.

Mahse lehlahmah thung si chuan Sangtuala chuan tawh zo sa lovin, Fehtea thangtawm der theibak tur kawng dang a lo ngalhtuah leh mok a. Chutia amah phiar a Sangtuala a hmanhleh lai chuan Fehtea chuan a hmingchhia chhih tamia lo yam

riah chhung chuan theihtawp a lo chhuah ve a.
 .. ramtuka sa tam kum tak mai a lo ni hlahb baw
 Fehtea chuan a kap a kap mai a. A kah apiang
 u an buk chawhmehah a vawm lut zel baw k a.
 hmi kum phei chu a kuthmui kum tak a lo ni
 hlan nen.

ehtea zarzo a, a sa kah saa inhnangfak ni mah se,
 mah ertu, buk khat ngeia a lawipui leh thleng
 hat a zenpui ngeite chuan an huphurh deuh deuh
 ung a. Chuti khawpa mipui tan a tangkai a, a
 kawm chung pawh chuan an huaisar tawlh tawlh
 : tih a hmuh chuan, Fehtea chu a beidawng rilru
 um rum thin a. Hmana kar kam zana a mumang :
 langphal se chaih taka an lo chaih te kha a bre
 hhuak rum rum a. Mahse an lal nula Saithangpuiin
 u-fang tuitling tulh taa a inhmuh avang leh a
 chahitute a phin darh ur ur ni-a a lo inhmuh chu la
 thleng dik rih lo mah se, chuti khawpa zathum
 khaw nula leh tlangval er rawn a hlawh ta chu dik
 a ti em em a. Amaherawhchu, a phin darh theih
 hun tur thleng amawi pawha a lan rih si lob avang
 erawh chuan hrehawm a ti em em a ni. Engtikah
 emaw chuan zangkhuah a la rawn bungbu-in, a tan
 ni tha a la rawn her chhuak dawn ang te-in
 ngaituah thin mah se, ama mimal tumna leh thatna
 atang ringawta chu hun engthawl tak chu sual
 chhuah zawh a inbeisei phak baw k si lo. A chetna
 lam apiangah bui lung taw k ang malin a hem a
 khaw alh alh zel mai si a.

An lo vah ramriahna lama Fehtea vanneibna leh

felna chuan a hmingchhia chu chhilh thei mai dawna Sangtualan a briat avangin hekna kawng dang a ngaihtuah leh ta a. Lo vah tul lai tak chuan an lai upa pakhat Than-iapa fanu, Darzo khaw nula fel pawl tak chuan pasal a nei dawn a. Amah khaw khat pa-challang fanu a nih si avang leh, ran lu kima lawi an tum avang chuan an ram riak chu an haw chhuak deuh vek a. Chutia an haw chhuah kim remchan lai chu denchhenin, Sangtuala chuan Fehtea te lo vah riabhuka riak ve tlangvalho chu ko khawmin, Fehtea rel chhiatna tur a lo ngaihtuah chu a fah chiam mai a. Amah val-upa a nih bakah awihawm taka thu sawi thiam a lo ni a. A phiar dan chu :—

“Hei le unaute u, Fehtea chuan kan briat angin kan nulate lakah pawh chimawm a chhuah zel ngam ta lo a. Mahse kan ngawih leh mai chuan, heti ang misual laklawh tawh hi chu a bilha tho lo tih takah, an sualna hian tha a thlah ve tlat thin lo a. Chu avang chuan keini lam pawhin kan mitmei reng a tul dawn a. Tin, chu bakah pawh a chimawm ngam tawh loh hlen nan dawt deuh pawha inven a tul a. Kan nulate leh kan khawtlang that zawkna tur a nih phawt chuan eng hmanrua pawh kan lek ang a, kan zaa thatna tur kan zawn avanga kan mawh-phurhna tundin nan chuan thu belh chian dawl vak lo pawh ni se, a fiahtu tur tu-dang mah awm leh dawn chuang hek lo, kan inven reng a tul tih hria la,” tiin a thu sawi tur avang chuan thiam takin thu a han chhep rinawm hmaza tē tē a. Chutah heti hian a sawi duh chu a han pak chhuak ta a.

‘Hetia Fehtea riahpui tlangvalte chauh ka koh
hawm nachhan che u chu, ka’n sawi ang a in hre
 iam maiin ka ring. Midang hmuhpui loh leh fiah
 theih theih loh tur thu sawi thei tur tlangval rem-
 ang in nih avang a ni a. Tunah hian Fehtea
 an nu leh pa thenkhat lakah a hmingchhia chhilh
 min leh, keini Darzo khaw tlangval zawng zawng
 lehthal tumin tan a la mek tih in hre thovin ka
 ang a. In riahna lama a chet danah pawh in ngaih-
 thei maiin ka ring a. Chuti taka ani’n tan a
 si chuan, kan chelh lo mai ang tih pawh thil
 wim thei niin ka hria a. Chuvangin, heti hian thu
 alpui dan tur ka phan a. Chuti ang tak chuan in
 lamah in thiante hnenah pawh lo kamtam tur-
 ka hrilh duh che u a. Chu chu :—

In nula rim te hnenah theuh ‘Kumin kan lo vat
 iak chu kan riahpui vanduai leh lutuk a, ramriah
 hawm ka ti tak tak a ni, riah luh leh ka hreh
 -wh ngawt mai’ in han ti ang a. Anni chuan,
 Engati maw?’ tiin an han zawt ang che u a. Nang-
 chuan hreh hmelpu tak ni-awma langin, ‘Mi an
 hhiatna lai sawi hi kamtam nihna a niin a nuam lo a.
 Min zawh takah chuan han sawi ta mai mai ila, Feh-
 ber hi a lawm maw le,’ in han ti ang a. Chutah an
 han zawt dilchhut leh ngei ang che u a, chutah zawng
 heti hian in sawi dawn nia. ‘Sawi leh sawi hnu, zing
 thawh a hre si lo, a tlai berah mi siam sa ei turin
 chawthlenga nawr thawh a ngai a. Chu bakah keini lo
 vat riakho chawhmeh pui ber lah chu zawngtah a ni a.
 A zawngtah ei lutuk a kua-in a zo leh si lo, a pum
 nuam lo ek chhuak zanah a daileng ngam si lo, chang-
 el hnabab e-in a tuka paib leh a tan a fun a. Ani akar

mangchhia leh thawh hre si lo chuan a delh pherh mawh hek lo, a chang leh a tlawh pherh thawm nen, a rimchhe nasa mai thin si a. Fehtea riahpuj reng reng chu thih nau hi a ni ringawt mai a ni, in ti ang a.

“Chuti ang taka in nula rim leh in thiante theuh hnen a insawi chuan, ani tehlul chuan a that chhilh i-khaw tawh lo ang. Chutah in jawngkam thiam dan danin in jawng khahchhilh zui bawh ang a. Tin, in hriatreng tur crawh chu : Hetah kan khuaah hian an laina hnai tak tak an tam lo e, mah ti ila, lo lainat tawh an awm thei a. Chuvangin, mi nu leh pa hriatah phei chuan sawi ri lem lo mah ula a pawh lo. A riahpuj, ti ila, in riahpuj pah hriatah phei chuan in sawi loh a tha zawh ang. Chuti lo zawng a sa kah sa ei avanga a dik a dawh thlu lova lo lainat ngawtte pawh awm theih a ni ngai e,” tiin tlangval naupang zawkte chu bum titih chungin Fehtea a elrei chuan dawt ngau ngau a fah chham mai a. Nanga t angval naupang te te ni hlawn si hek, an rilru tak takin Fehtea chu dik lo hulhualah an ngai theuh hlawn tawh si a.

A tuka lo vat riah luh leh ni chuan Darzo nula-ho chu buh phurin, an tuk tin dan pangngaiin an thawh chhuak leh a. An haw lam chu nula inkawm ngeih tak pahnih, Nusini leh Suakthangi chu titi chung zelin an pahnih chauhin an kai dun a. Nusini chuan, “Nizan nang inleng i nei em?” tiin a zawt a. Suakthangi chuan, “Nei e, Nguna leh Thangduna an lo leng a. Nizan chu an titi tui khiawp mai a, anni lo angin an jawng ve bawh bawh mai a, kan meng rei ta phian a,” a ti a. Nusini chuan, “Kei pawh nizan chu an ram riah hreh thu hlir an sawi a. Titi dang rawh ven a awm lo lekin chu hlir mai chu an zankhuapui a,” a ti

a. Suakthangi chuan, "A ni ve maw? ngawı teh, Sini, Tea bi ka rin a lo ang lo em mai. Tlangval zawng zawngin sawi ta theuh mai chu mak ka ti tak tak a ni," a ti a.

Nusini chuan, "Ni e, 'pân lo-ah tho a fu lo' an ti a, dâwt ringawt chu a ni vek zozai sengin ka ring miah lo. Ka rin a lo ang lo em mai. I hriatah chauh chuan han sawi ta mai mai ila, nang pawhin i bai tawh chuang lo a. Ani nen hian khatı khawp khan kan lo inkawmin kan lo inzui tawh a. Tlemah tlemah kan muatpho lo chauh kha a ni a. Hetia a hming an sawi thang-tlawm hma lawk te pawh khan kan inkawm thuk hle tawh a. Mahse tunah chuan ka hawi ta lo bawka, a hmuh pawh ka hmu ngai tawh lo. Ani lah a lo leng ngai tawh hek lo," a ti a. Suakthangi chuan, "Ka hria a lawm. chung i sawi tâkah chuan ka rin loh tak Sawiluani nen pawh sawn an lo khawsa fe tawh a. Mahse ani pawhin i sawi ang bawkin, hetia khawtlang tlangval zawng zawng tih theihin an kawm serh tituai tak hnu a tang chauh hian a thlah ve ta a lawm," a ti a.

Suakthangi bawka chuan, "Chutia i sawi tâkah chuan khawiah mah sawi leh tlak lah a ni tawh hlei law, buichhia laih lohin han inpuang ta ila : Kei pawh ka lo ngaizawng ru ve thin khawp mai a. Mahse ka'n belh chianin hnambeh lohna riau mai ka nei leh ta a, a lo hetih vang lek hi lo niin. A lo len ngun ve lai chuan a rawn lang ve fo a. Keia lahin ka lo hmel duh ve bawka si nen. Kan vaihlo tui tha tha, inleng dang pawh kan theh phal ngai hleih loh ka pai ru thla zo a. Tun hnua ka han ngaih-tuan let leh hian ka zak leh hnubnawh ngawt mai.

Ani lah heti ang mihring mai mai hi lo niin," a han ti a.

Nusini chuan, "Chungte mai mai a zahthlak loh chu. Kei chu ka mualpho zau teuh ngawt a sin. I hriat thawi, hmana ka nu min hauhna pawh kha tunah chuan thu mu hnu teh chawk a chang ta baw k a, han sawi chhuak ta ila. Nikum hmasaa kan lalpa zaudawh lai khan ka nu'n min phawk a leh ! Ka khati zah ang em em kha ka tawng leh ngai tawh lo ang e, tih awl a ni. Thingfar zan khan kan dithlifarfem hnuaia kan khawsa dun lai tak mai ka nu daileng turin min phawk a, ka zak teh a sin aw ! Ka nu a ni hlauh a kan muelphe lo bram zawk pawh a. Chuti phe chu ni lo se kan mualpho zau ngawt ang," a han ti a.

Suakthangi chuan, "Nang chang i ni hlei nem, kan ni fur a lawm. Chemchhungi lah chu a pa'n a vuak phah hrep tawh baw k a. Mahse tunah zawng Fehtea nikhua loh a leiah thu hlui a chang leh ta zawk lawiin hmanlai a chang zo tawh a. Duh leh maw le, tlangval dangten min la iai chuan loh ber a liamah, 'pasal pakhat leh thing phur khat chu hmuh zawh loh thu a awm lo ve' an tia lawm," a ti a, a nui har har a.

Sangtuala, thil tum chu a hlawhtlingin a duh ang takin Fehtea chu a ti leihnawng thei a. Darzo khua-ah na na na chuan Sangtuala chu a vaw k lal leh nguk nguk mai a. Mahse Fehtea an hekna zawng zawng chu dik pakhat mah a awm lo tih hre Chiangtu ber anah Sangtuala chu a nih avang erawh chuan, sangtuala emaw chuan Fehtea dikna chu la rawn irh

chhuak leh ngei dawnin a rilru kil khat chuan a ring tlat a A dâwt zawng zawng a la rawn laih lan leh hun tur a dawn chang pheii chuan a awm mai mai lai te chu a meng phar awn awn thin a ni. Chu hun chu a rawn inher chhuah rau rau si chuan, Fehtea an hek mualphona aia nasa zawkin a la mualpho ngei dawn ang tih a rin ruk tlat avang chuan, engthawl ang reng takin leng thin mah se, a ruk tak chuan nuam lo a ti a Fehtea pawh a lang a pau chuan nausam hle angin lang mah se, a zah ru tlat reng a ni. Mahse a rilru chu tuma hnenah a sawi chhuak ngai lo.

Chu dikna lo lan hun tur chu engtikah emaw chuan la rawn inher chhuak dawn ngeiin hre mah se, Fehtea a huatna leh a huphurhna chu a nasat em avang leh, chuti taka theihthawh bawla tlangval zawng zawng fuihtu a nih si avang chuan. Fehtea hekna tur dang chu chhum lo chat lovin a dap reng a. Tin, a dâwt a mualpho lohna tur pawh a zawng ngar ngar bawk a. Fehtea lah chu tlangval duaidim lo tak mai a nih si avangin, chuti khawpa an er rawnna pawh chu a lang a pau chuan enghelh hmel pawhin a lang duh vak lo a. A lenna a zim deuh e, tih thu a ni chauh a. Tin, a hming chher thar leh tur leh a hmingchhia chbilh leh turin tha thlah miah lovin tan a la reng a. Chu chu Sangtualah pawhin a hai hauh lo a. Fehtea erawh chuan thenrual puna dâwta a hming chher a tum thertê lo. A kutkawih leh kuttling tak a, tuma tluang tai lova lehthal tumia a kal ngat mai a ni.

BUNG 8

Khawak theih aia hmingthat a hlu zawk

FEHTEA an sawi chhiatna leh an reina chuan tawp-
intai a nei lovin, a chhia zawng zawng an belin an
khumtir a. Fehtea chu tlangval tum ruh tak leh
chhel tak a ni na-vang vangin a beidawn ram ram
chang a tam hle mai. Tun hma zawnga a lo hming
thatna leh rual a lo khumna hun te chuan mua a
liam zo ta-in, a tana khaw eng hmuh ngam lohna
khawp hial turin Darzo khaw tlangval er rawn nih
chu phur rit a tling ta tak meuh mai. Mahnilomaha
khaw khat tlangval chhuanvawr nih ve nak alein;
mahse tunah zawng a hun hmasa zawng zawng chu
mumang ang lek a chang zovin, tiauchhum ang maiin
niin a la zo ta a ni ang e, tih turin a rial ral zo ta.
A farnute lah chuan tu kawm mah an hlauh tawh
lovin tlangval fiamthu tawngkam tha fahran pawh
an dawng phak ta lo.

An unauza te chuan an inkawm thin a, unau inkawm
ngeih tak an lo ni hlauh zawk pawh a. Khawilo an
chhuah lahin an unauza bak chu, an ni Ralvani fate
nen an inzui tlang leh ringawt a. An nutapa an
sawina zawng zawng chu a dik lohzia hmu a bre
chiangtu ni vek hlawn mah se, zathum khaw tlangval
tangruel chu an er pha chuang dawn lo tih an briat
chian an awang leh, eng an sawi kaw chuang dawn
lo tih an hria-in an nutapa an sawi leh selha zawng
zawng chu an bre lo awin hmiah hmiah ringawt mai
a ni. Nu an nei tawh lo a, pa crawh chu an la nei
hram hram a. Mahse ani lah chu tar chhih leh
midei mai a ni tawh hawk si. A Darzo khaw mimir

reng reng chuan chuti taka Fehtea an sawina chu a dikna chiah hre hlawm mah suh se, a khawza-nâwt tlangvalin sawi ta theuh si chu, an fate ngei ngei pawh a sawitu an nih hlawmah si chuan awih loh sak ngawt ngam chi-ah an ruat lo a, an sawi ang ang chu an awih ve mai zel lo thei bik lo.

Amah Fehtea chauh an sawi a ni lo a, a chhungte leh a lam tang ni awm tlanga an hmer tel zel takah si chuan a lam tang nih pawh a ngamawm loh reng a. Chuti khawpa khawtlang er rawn a nih avangin Fehtea chuan pem daih mai te a duh rum rum thin a. Mahse a pa chuan a hma atang tawhin, "Darzo khua-ah ngei ka lu a lum tur a ni," a lo ti tawh thin avang leh amah Fehtea ngei pawh chuan, a tuma tum khat chauh na na na chu Darzo khua ngeia thangthat lak leh a châk rilruk em em baw si avangin, bet vak lo chungin vahsan a leh thin. A rilru lehlamah chuan—An pem vaih chuan an sawi zawng zawnga chu dik vekah an pawm phah ang tih a hlau fawm baw tho si a. Chu thila a ertute an finna am em chu : Chuti taka an elrel thu chu an lalpa leh Fehtea lam tang awm mibring zah kai chin beng briat tura an thup thei tlat chu a ni. Mahse zêp vek sen chu ni bik hek lo, an hre vek lo nâ a, hriata mual mual zawng an nei tho mai.

Fehtea chuan tuallim pawh a châk tawh loh avangin a ni te inah a tawm kual mai mai thin kha a ni a. A rilru lam erawh chu a hahchawl chuang lo. Ni khat chu an pu bul ber, a nute unau zinga naupang ber, inpui nghaktu a lo zin a. An pu chuan khual

thuthangah Fehtea chu ramchhuak ngai lo ang leh a silai pawh tumah hmangtu tur an awm lo ni-awmin thu a lo ral hriat avanga Fehtea silai hawh tura lo kal a ni a. Tin, chu bakah a tupa chu a lo ral hriat danin, tlangvat tlawva leh tlaktlai lo tak ni-a tlangkama a hriat avangin zilh pah fawm duh a lo kal a ni. Ani Fehtea pa, mi-alaia mi tlawmngai leh taima, pasaltha, ram lama thangchhuah khawpa khaw- tlang mi ropui kai phakin, chutia a rila rah, a fapa neibchhun zilh tura kawivalenchham atanga an pu lo kai chhan a han hriat meuh chuan hachang thialin tapkun bawm do-ah thuin anhlā tinreng a chham a. Tar ā leh khaw hmu lo a thuchang, Fehtea an sawi dan te chu tun hmaia lo la hre ve mumal hek lo. Fehtea farnute lahin ani tawmkai tawh lo, tar ā tawh chuan thu a chhana lak a thiam tawh loh tur hre sa-in, an nupapa chanchin chu a chhia a tha an lo hrih duh baw si lo.

Chutia khualkhaw lam sauva awm hriat phak khawpa a fapa Fehtea chanchin mawi lovin a deng thleng leh, chu chen an lo thlim chuan a thin a tirim zual a. A eng-mah hma chuan a fanute chu a'n tim nek phawt a. Chutah Fehtea awm leh awm loh pawh hre uk lovin a ang ta piap piap mai a. "Pi leh pu atangin thenrual zingah ka duai bik ka hre ngai law. Mikawh sakawh lakah ni se, a kumkhaw thu-ah khawitang muantu min lo ti ve kumkhua a. Ka pa n ram luma thang a chhuah a, kei pawhin ka pa dangthula ka chhuah ve leh a. Chu a vang chuan a himang pawh *Hrangkungo* te chu kan han sa a aw. Papa pekhat ka nei a, ani hi ka jawog chhen

ve ber leh zankhat-mitchhin pawh lo tawh ila, thlamuang a leilung ka chhuahsan phahna tura ka in-hnemna ber a ni a. Heti ang hrep fa ka lo nei hi tu chhunin nge maw a lo pian kher kher ni ngai ni. Ka fanute-ni se, a tu-ate mah pasal hmu zo awm ta hlei lo,” tiin a âng hmarh hmarh mai a.

Chutih lai tak chuan Fehtea khawilo kal chu a lo hawng a, a pu a hmuh vele chuan, ‘Ka pu i lo zin a ni maw? Eng pawihai nge awm ta a nang meuh i lo zin?’ a ti a. A puin a chhan hma chuan a pa chuan Fehtea hnenah chuan, ‘Mama, i mi anloh a rawn zin chhan a nih kha. Heti em em a tlaktlai lo fapa ka nei che tih ka inhriatin ka va han zak tak em! Tu fa ar ah loh nge i lo chhuna hetu tak maja min tihzah chu. Kei mitdel, tapkuna tawm sen reng pawhin i chanchin hi ka hai law. Tun lo vah laia an sawi ka hriatte pawh kha a dik ang. Mah-ni, daileng hla ngam lova hnabchanga funin mut hmunah i chhawp a. Zingah tho hma leh peih si lovin a chang leh i tlawh pherh a, a chang leh i delh pherh thul nen. An sawi tirh pheh chuan mi dang daih turah ruatin ka lo nuhpui mai mai a, nang lo ni hrep che chuan. I riapuiten hrehawm an tihzia an hrilfak nasat kha. A zahthlak lulai em mai!’ a ti tan tan a.

Fehtea chu kamkhat maha fawng lovin tapai khum-ah thuin a ngawi ran mai a. Chutah a pa bawh chuan, ‘Keini tlangval ve lai te chuan zing leilung lan hmain kan tho a. Tui chawi a tul leh kan chawi ngah vek a, eirawng zawng zawng kan bawh peih vek hnuah val naran an rawn tho ve chauh a ni ngai

a. Nanga lova min tizak tur hrim hrimin a ni maw i-lo pian ni ngai le Mama? I pa mitdel pawh hi khaw hawina min briattir dawn hlei nem. Khawtlang awmni kham leh mi chhiatni thatni-ah, mei lam siat nikhua chang leh sahuai tlak ni-ah te, kut ni vang-thla leh sechhun khuangchawi an awm fahran oiah pawh tun min khalb tak ka hre ngai law. Lal khua leh tulin tampui mitthi a tawh kum leh dosi karah fahran pawh, in lam leh ram lamah tu min chhingu an awm pawh ka hre ngai teh bel lo. Ka tawng uangpui chang suh se, ka awmna apiangah an sa-bel leh khaw daingul ka ni ve fan. Nanga lova kawmserh leh tlang sel, thiante hmuait leh zathum khaw nula nuibzat maw i hlawh? Mite angin khaw eng hi hmu ve tawh lo mahila, fate zara dam ve tek tek hi ka la thlang hram hram thin a. Mahse tunah zet zawng dam ka thlang ngam ta lo ve, thi ila ka tan a nuam tawh zawk ang. Mihring kan nih chhungin khawsak theih aini hmingthat hi a hlu zawk ngai asin Mama," tin khumpui dawhchho-a thu-in a mittui a tla zung zung a.

Chutab zawng rehte pawh a insum zo ta bik lo a, aw fiah fel fak hian, "Ka pa, chuti ang ngawt zawng ka ni bik ngai lo asin. Tun vahsan lak lai pawh kham ka duaina bik em em ka hre lo. Zing lamah ni se leihang lan hmain ram-danum hlam leh tang-phela lei ka khaw kim vek tuk tin a. Chaw ni se ang zain ka chhum sa ringawt lo tu chhum nge ang tak? Chawmeh chenit ka kah sa-in tum tam vaw tam an inrai puarin tuk zan an inhangfak a. Mahse chuti chung chuan min hawtu leh min hu-

phurhtu chuan min er ting mai chauh a ni. Eng ang pawhin tlawmngaih chhuahin engkimah a sulsutu-ah tang mabila, an mi fak te zawng khawilam. Mahse an mi rel chhiat avang ringawt chuan ka kut a kir chuang ngai hek lo. Ka nihna leh dinhmun zawng Khua-in a la rel mai ang," a ti ve hial a.

A pa chuan, "Â.....a, Mama, i kê a kuaa i tawng ve mai mai thin a ni. I nihna te zawng tlangin an hria, khaw eng pawh zah lovin mahni nih lohna thilah i pa min uan-khum mai mai suh, min zah lo lutuk. Ka fapa i ni a, i pa, nangmah hringtu ngei che ka niin chaw seh sawma ka chawm len asin i nih. Mi dang hnenah chuan lo daw kual mai mai mah la ka hre thiam. Hringtu pa ngei ngei hmai-hmaa thil ni lo lo sawi zawng van ni an sal ngai asin. Tun chinah zawng khang ang thil kha sawi leh ngai tawh suh ang che. Heti ang mihring mai mai ni tur hian eng laiin nge ka hrih che? Mi ang ka nih laia ka kaih-hruai dan che nen a va han intuak lo ngai ve!" a ti phiar phiar a.

Fehtea chuan chhan leh chi ni-a a hriat loh avangin mittui parawl t̃euh chungin a chhuahsan ta a. Fehtea chhuah hnu chuan a pa chuan, "Mama dinhmun chu i lo hriat thawi angin khati kha a ni a. Kei putar mitdel, Randânga sairawkherh an sawi ang maia mahni in chung pawh pel tawh lo hian, chuti taka an selna leh vangtlang mit a tlin lohna pawh chu ka lo hre mai blei lo a. I rawn sawi tak a zarah tun vahsan lak laia a khawsa zia pawh ka hre ve chauh a ni zawk a. Mahse mihring a bilha tho tawh

lo zawng sawi leh sawi hnu, a ngaihna a awm mawlh lo. Hau eng ang mah ila eng a chawbe chuang lo ang. Kan fapa neihchhun ni ve miao si hek le, eng kan tih ang. Kan inhauh nasat poh leh kan mualpho nasa a ni mai a, hmelma kan ti lawm tam mai mai. Heti hian rula-raw-neih mai mai ila a nih ber awm hi maw. Taka na, silai chu i hawh duh a nih pawhin ti khan pu haw ta la. Mama hian hman ve duh zauh châng hi chu a nei thin a. Sa lah chu a kap thei ang lawi viau si avang hian an sawi ang em em hi chu em ni dawn tak ang le aw.., chu ka han ti leh ang lawi thin a. A enga pawh chu ni se, pu berin i hman ve duh miao si chuan ti khan pu haw ta la. Maman a mamawh ve ta a nih leh kan pah che u pawh a ni ang a, a la rawn lam ve leh ta mai tur," a ti a. A silai chu Cherhlun-a an pu chuan a pu haw ta a.

BUNG 9

Tumpangchal nge Salthangpuil?

CHUMI kum chuan khua a sangin thâl va ek char lai a ni a. Darzo ram chbunga zuk sih tlan pêl tur chuan pasaltha 'kei ka ni' inti deuh deuh chu an liam chamchi hlawm a. Fehtea pawhin kal ve a chak thei hle na a, an silai lah chu a pa'n Cherhlun lama a pu a lo hawh botir daih si a. A nî pasal chuan awlan tawngtawl chhe zet mai hi a nei a. Chu chu pu chhuakin sih tlan chu a zuk pêl ve a. A vanneih asiamin zuk chal ki mawi zet mai a kap nghe nghe a. Chumi tum chuan tumpangchal lian mangkhenin sih chu a tlan ve tih a zuk hre bawk a. A tumpangchal hmuh thu chu a han sawi dêk dêk a. Mite chuan, "Pasaltha kha zawng pawhin hmu lo a, ani chauhin khawiah hmuh thu va awm suh. Fehtea hi zawngin rul-ke-nei pawh a la hmu ta ve ang, awi loh loh tur," ti khawpa an awib sak loh avangin, a tumpangchal hmuh pawh amah tihming chhetu lek a chan zêl avang chuan, mi hmuh loh ang hmu ve ngam turah pawh a inruat ta lo a.

Tum khat chu sih tlan pêl turin Darzo khaw pasaltha chhuanvawr deuh deuh hovin mi sawm rual lai hi an thawk chhuak a. Chumi tum chuan Fehtea hmuh ngei tumpangchal chu an pasaltha pakhat chuan a hmu ve ta ngei a. Kah theih tur chuan a phawk ngei tak na a, a silai thun chu tumpangchal kah nan ema a iai si avanga kap ta lo chauh a ni nghe nghe a. Mi dangin an hmuh ve achinah Fehtea sawi pawh chu an awi ve chauh a. Chu a tumpangchal hmuh an pasaltha-in zawlbuka a sawi leh dan chu :—

“Kei chu inring panin ka chan hmunah hmuam da
 ve zeta rei ka thu tawh a. Tumpangchal chu a lo
 kal ta a. Zukchal mena ka men avangin zukchal
 tur riakah ka ruat a. Mahse a nghing chuan zukchal
 nghing a ang lo deuh riau hian ka bre ta a. Ka
 hma zawn chiahah chuan hnahkiah a ding a. Chu
 chuan min hlih lo phei se chuan a hmu pawb min
 hmu ve thei ngei tur hi a ni. A lo phei zel a,
 zukchal te chu khawilam, rairuang buk kara a ki
 hmawr tle varh varh chu ka'n hmu ta zauh zauh a.
 Chutah zet zawnng ka diip a sai dar dar mai a, a
 hu a na hle mai. Ka rilu-in, 'Chhei khaw raw...,
 tumpangchal zu ni pheu mai chia le,' ti rilru chungin
 ka silai ka'n tuai vat vat a. Thal thlah teh meuh
 pawh ka chak. Mahse tumpangchal kah nan meuh
 chuan ka silai thunin zir hek lo. 'Ka kap fuh ting
 ang a, thu leh zo si lo-in a ti tawh lekin kan inum
 bo hlawn ang e,' tih ka ngaihtuah a. A hrana a
 pel tur law law-a la thawh chhuah leh tha zawk
 dawna ka briat avangin ka kap ta lo chauh a lawm.

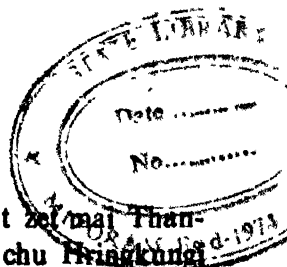
“Tichuan, ngawi rengin a hmel chu ka lo en ta ringawt
 mai a. A'n hian em em khawp a, a ki thatzia that-
 zia lah chu(h). 'a ki berah bak a lawi thei' an tih
 ang tak tak hi a niin a ki lah chu khawipui-hnun
 ang mai hian a fim eng kuk mai a. Khu, in hmu ve
 theuh tawh ang a, sib raja lungpui hang ren run
 awm khu, khumi klangah khuan a lo phei a, khu
 lungpui nen khuan a eng nge hian zawk ang aw...,
 ka ti hial a ni. Hian sai thuk awn rush rush mai
 ka'n chak khawp a. Khumi ngat kapu nih khu chu,
 kan lai pala. Saithangpui man lova neih a pawhin
 ka thiang zawk,” a ti a, an nui dar dar a.

Pathlawi pakhat chuan, "E khai, Saithangpuii i va han ngainep thi the ve! Kei chu man lova neih chu sawi loh, tumpangchal tih ang reng kah ai chuan man neia Saithangpuii neih chu a letin ka thlang zawk daih," a ti a. Pasaltha chuan, "A ni mai thei e, kan dihmunah lal makpa nih chu a hlu a lawm. A thu-hrimah keini upa lam chuan nupui tharlam ai chuan sahrâng lu lian kan lung a len zawk reng reng a. Keia tan ngat phei chuan khu tumpang kah khu chu ka thlang vang vang mai le," a ti a. Chutâ tang chuan chu tumpangchal chuan sawi a hlawh tan ta a. Sih tlan pêl apiang lah in chu tumpangchal lenzia tur mawlh chu an zuk phawk ve chiah loh pawhin a hniak atang chuan huhip (hahip)-in an rawn sawi lah tak a. Kah tumin pasaltha lah vawi tam an liam tawh a, mahse tuman an la kap thei rih lo.

Chuti ang khawpa se lian leh fîng chu vengtu eng emaw tak neia an rin avangin 'huai' nei ta-ah ngaiin 'tumpang' pawh ti lovin 'Sihhuaia' an ti mai a. Ram sechalah pawh chal naran lo tak leh chal-tum huai nei tham hialah an ruat a. An khaw pasaltha meuh-in chu tumpang leh lal fanu Saithangpuii khaikhin ta chu, a tuate pawh mai chuan inzawh nan bera hmangin 'Tumpangchal kah nge i thlan, man lova Saithangpuii neih?' tîi chu inzawh tehah an neih ta a. Zan khat pawh zawlbuk meipui an kil bial luih mai a. A ngai tê bawkin pakhat chuan, "In ti fo a, kei chu Saithangpuii man lova neih ai chuan Sihhuaia kah chu ka thlang hrim brim zawk. Nakin lawkah ram kan la chen phulin kan la dai dar zel ang a, sakhi fabran pawhin an la tlan ngam dawn

lo tih briat reng a ni a. Tunah pawh tumpangchal meuh pawhin a tlan ngam a kan rin phak tawh loh laia a rawn tlan pawh hi thil mak a tling tawh a. Nupui ka lo neih tawh vang nge ni lah ka hre lo a, kei chu Sihhuai kah ka thlang daih zawk," a ti a. Tlangval pakhat chuan, "Ka va duh hlei lo, lal makpa nih chu thu khat ni se, Saithangpuii man lova neih chu sawi thu cheng lo, lal fanu man pangngai pawh ni se, Saithangpuii chu ka thlang hliah hliah mai. A nalhzia a nalhzia khi aw..., nei dawn ta ila chuan ka thidang thei ang. Khiti khawpa nula itawm leh titual tha, fel si fang si, taima bawh si, 'si' sarih kai. Sihhuaia chu kap ta pawh ni ila ka thidang ve miah lo ang," tiin Saithangpuii a duh thu chu a chham ve mial mial a.

Tlangval pakhat ve thung chuan, "Kei chu, nupui ka la nei lo na a, Sihhuai kah chu ka thlang daih mai lo. Nupui te zawng mahni tum tawh an bo bil pawhin ka ring lo a. Lungawina tawh chu kan la hmu ve ngalin ka ring a. Hmeichhe pakhat na na mahni tawkah bmai bik ka inring lo. Saithangpuii chu duhawmin ngaisang hle mah ila, Sihhuai kah chu ka duh daih," a lo ti ve thung a. Tlangval sawitu hmasa chuan, "Ngawi teh, i ti rawk pawh a, lal makpa nih chu mihring khawakna thilah hlu deuh a ni. Saithangpuii kher phei chu a neitu apiangin dang an thut dawn tibna a ni lohngal a. Amah Saithangpuii thathia leh itawmzia hi, mahni chuam turin han khich var thiang rual mai ila zawng kan lungawi teh turasin. Chutia sawi ngawi pawh chuan i si khich lo shauh lo maw," a ti bai bai a.

Tlangval pakhat zahmawh sawi hrat zet mai Than-
tirha chuan, "A it thuah chuan kei chu Hringkung
saw asin ka it ber mai chu aw... Amah a lian tawkin
a ngo sen suah mai si a. A pangkai-bawr hma
thet lian zet mai pahnih fawn lur lur khawpa a lo
tlan ka'n hmu chu(h)! Awi awi awi...! ka thidang
lo chauh a ni. A kawrkilh phelh karah a hnute bul
vawng chu a lang bari phir thla thuih mai bawk si
a... A malpui len nalhzia lah chu kham khawk saisu
ang mai, a vawng ngo pûr mai tih hriat reng.
Chângpawl thlâmramah duh tawkin han thal mai ila
zawng, Darzo khua meuh pawh hi 'khuate u' kan ti
mai ang maw le;" a'n ti chu an nui ham ham mai a.

Chuti khawpa tumpangchal ngeng leh chaltum tha
chuan Darzo sih chu a tlan a. Khaw chhungah lah
chuti khawpa lai nula hmeltha leh duhawm chuan
lenlai a chen mek bawk a. Chutib lai hun na na na
chuan titi dang sawina hun leng lo lêkio, awm khawm-
naah tawh chuan a mipa fa nazah zawng chuan
"Tumpangchal kah oge i duh man lova Saithangpuii
nelh?" tih ngawt mai chu an titi tui ber a ni.

Zangkhu a la bungbu ang

KHAWSAN kum berah chumi kum chuan an lo hal hma kum tak a ni a. Mahse a kang duh tawh chauh tura 'thuag-ruah' surin a phuh hnu-a ni hluia hal ngang an nih avangin, Darzo khaw ring thar chu a sahharah a kang a. Lo an hal hma avang chuan kangvar awllen hun an nei reiin thawkzo chhungkua pheh chuan thlam an sa zo thlip thlep tawh a. Ruah-tui a tlak leh lawk si loh avang chuan thlawhhma lamah tih tur a awm rih lo hle a, Mipa tan ram-chhuah leh chawhmeh zawn hun, hmeichhe tan lah thingtuah chhek hun leh la dehna bunah an hmang a. Ni khat chu Fehtea ni chu thing phur turin amah chauhin a chhuak a. Thing phurhpui atan a vahnute a sawm hlawhchham chhuak leh lam chuan, Fehtea te kawmthlang kawngpuiah Saithangpuii a tawh a. Fehtea ni chuan beisei vak lo tak chung hian, "Thangpui, hawh thing i phur ang hmiang? Ka tlai tawh bawh nen tumah phurhpui tur pawh ka hre lo, i duh ve mai lawm ni?" tiin a'n sawm thuphung mai mai a. A rin loh takin Saithangpuii chuan, "Ka duh asin, thing phurh tumin ka insiam sa diam nghe nghe a, ka thurualpuiten min thulhsan leh si a, insiam tiran pawh a ngai hlei nem. Ngawi rawh, ka ni, a khan min lo nghak lawk, ka em leh hnam pawh kawngta lamchhakah ka theh chho rawk a, ka rawn tiansan mai nghe nghe a, ka han la lawk ta'ng e," a ti a, a phurhhan la chu Fehtea ni chuan a lo nghak a.

Fehtea ni leh Saithangpuii chu thingphur tur chuan an izui chhuak ta a, kawng tiansan an titi hnu a.

Thing duhtui mi tak ve ve an nih avangin a hla pawh pawisa lovin kangpar ro phur turin an kal zel a. Kangpar ro uipum tiat vel zet tur thing chang tha tak an hmu fuh a, an pahnih chuan muangchangin an kit dun a. Chutia muangchanga thing an eh dun lai chuan Fehtea ni chuan, "Ngawi teh Thangpui, han ti phawng phawng zel ila, ka tawng ngaih loh lamah lo ngai lo la. Hei, pasal nei lovin i leng tar thei dawn a lawm maw le. Hmaichhanah han ti ta che ila, i hmel a tha-in lal fanu, hnamchawm leh michhe cho rual loh i ni si a. Chu lovah, nulat tlangvalna lamah i lerh mang baw si lo. Lal fapa tlang chang ngei tur i tawng remchang chuan ka ring si. Mahse hei chen hi i leng ang lawi baw si a, i leng tul thei tak tak dawn a lawm. I hmel duh ang mi i la tawn remchan loh vang lek a nih ka'n ring ringawt a," a ti a.

Saithangpuii chuan, "A ni khawp mai ti rawh ka ni, i briatah chuan han sawi ta mai ila, inleng mahni tum tawt têt têt chu hmu ve e, lal tlangval roluah tu tur pawh ka hmu ve nual. Mahse eng a tia maw ni, ka pasal tur an la ni lo chêk a ni ang chu, ti hian kan la tal ta mai mai chu a ni a. Tin, a thu hrimah khualkhaw lam daiha pasal neih hi ka hreh riau mai a. Nuța nei lova hetia tumbu vuilh' ngawk ngang hi ka nih avang nge ni, ka nu leh pa lah chuan mi an ngai em em mai baw si a. Uan thu ni suh se, hman ni lawk pawh khan Khawhri lal fapa chu a lo leng a. Mahse pasal neih hi ka châk lo a ni rih ber awm e. Hmêl duh mi tak te tawng ila zawng ka hreh bik vak kher lo pawh a ni ang a, ka la tawn rih loh vang a ni ber ang e, hetia ka la

len ni. Amaherawhchu, nula ve lem hetia len tar ngawt thu lah awm sub. Upa-in, 'mahni khingpui tur te chuan ban-thal an rawn nawt mai a nia' an tia lawm, "a ti a, a nui har har a

Fehtea ni chuan, "A nih leh Thangpui, han inzawt dilohhut ta zel ila, i inleng neih hi keini takngial pawhin kan lo hre ve leh zaub thin a. Tunah hian inleng engzat chiah nge i neih tawh reng reng?" tiin a han zawt a. Saithangpui chu a nui ta a, nui chung hian, "Awi ka ni, sawi tham ka la nei lo," a ti a. Fehtea ni chuan, "Kan chhuang ve che a lawm, han sawi teh, engzat chiah nge, nang ang a inleng ngah hi tu lah fanu mah awmin ka ring miah lo," ti a tak chungin a han zawt nawn leh a. Saithangpui chuan, "Sawi lehchhawn tlak lah a awm hlei lo a, lai fapa tlang chang tur lo leng zat chu zangkaw arsi zat khi a niin ka hria," a ti a. Fehtea ni chuan zangkaw arsi zat pawh a lo hriat si loh avangin zawt chiah duh ta chuang lo chuan nakina a hria zawhah tiin a hre awm ve ta mai mai a.

Fehtea ni chuan, "A nih leh chung zozai zingah onan duh i la nei lo chu a ni ang a maw?" a ti a. Saithangpui chuan, "Ka duh loh vang nge maw a la tem lo hrim hrim ni dawng ang le. Ka ngaidan tak tak chu maw ka ni, ka mi duhzawng chu ka hmangaih ngai dangval, min hmangaih tu ni bawh si ka duh ber a. Chut ang mi chu tawng ila chuan the lovin ka nei mai ang. Hnamchawm an nih leh nui leh lam amaw lai fapa an oih leh nui loh lam ang, an ngaidan chuang lo. Demchhunga ka khingpui tur a nih dawng avangin hian tak ka khingpui

ni thei tur tlangval apiang ka duh mai,” a ti a. Fehtea ni chuan, “A nih leh thu dang deuh han sawi ta daih ila. Hei, Sihhuaia nen lah tehkhin tehah tak an nei si che u a,” a han tingawt a. Saithangpuii chuan, “A ni ngawt mai tirawh. Sihhuaia teh rual loh, min buk fo mai hi kan phu lovin kan cho rual loh, khaikbin teha min hman hi chuan min chawimawi ngawt mai. Kan ram chhunga heti ang tak tumpangchal lo tla lut hi keia tan tak hian a vanneihthlak in ka bria. Ka phu loh nen min buk min buk mai a, a zarah tha ve tak tak a inngaih palh mai pawh a hlauhawm thei mai dawn a lawm,” a ti a. Fehtea ni chuan, “Eng nge maw le, sial te mai mai chu i cho phak loh lem ang le. A zara thang ta lua em i nih hleih a? Ramsa zinga nang nena khaikhintlak an hriat chhun a nih vang zawk a lawm,” tiin a han chhang leh a.

Saithangpuii chuan, “Ka ni, thu tak tak ka hrilh ang che. Hetia kan ram chhunga se hmingthang tham lo lut hian min tihmingthang tel tih chu tlang hriat a ni a. Mahse hei hian ka nu leh ka pa rilru tak tak a cho chhuakin ka bria a, ka pa fiamthu han sawi ta ila: Hman tuk ka pa’n, ‘Thangbawihi leh Sihhuaia hi mi’n khaikbin tehah an neih bawka a. Tlangval hnahkhat zawlbuk puanthuah khai zinga Sihhuaia kap thei an awm ngat chuan, ka Saithang-Bawihpuii hi ka’n neihtir teh poh tur a’ a ti a. Ka nu’n a lo khak a, ‘Hram mai mai teh suh, mi’n an hre reu reu ang, sawi loh loh a nih chu i sawi,’ a lo ti a. Ka pa chuan, ‘Thangbawihi-nu, ka ti tak tak asin, kan pahniha kan sawi dun tawh ang khan,

hei fapa lah kan nei si lo a. Thangbawibi pasal chu zan khat mitchhin kan tawh thulhah pawh kan tlang thuttu tur a ni mai lo thei dawn lo a. Chuvangin, khualkaia pasal neihtir ai chuan mahni khua leh tua tlangval fel, Sihhuaia kap theitu ngat an awm te chuan, chu ngei chu a nei tur a lawm. Tuna a inleng hlawm te pawh hi nei se, lalnu nih bak engmah chan tur dang a awm chuang lo a. Mahni khawzawla tualchhung tlangval a neih pawhin lalou a ni dawn tho a lawm, a tisam êt a," tiin Saithangpuii chuan a nu leh a pa thukhawchâng chu a sawi chhuak a.

Fehtea ni chuan, "A nih leh i pa sawi ang chuan Sihhuaia chu kan khaw tlangval tu emaw hian kap tak tak ta se, a se kah avang ngawt chuan i nei duh dawn reng em ni? Ka va'n ring lo em!" a ti a. Saithangpuii chuan, "A kaptu a thu a ni ang chu, i vahpa te chuan kap se a buai theih viau mai tur astn," tiin nui har har chung leh Fehtea ni mitmei en chungin a chhang a. Fehete ni chuan, "I ti tak tak maw? A kaptu chu tu pawh lo ni se, i nu leh pa sawi ang a kan khaw tlangval a nih avanga i he lova i nei breh lo dawn a nih ngat chuan i rilru chu tu-khaw thuk loh a nih chu," tiin a fak zui a. Ani chuan, "Ti tak tak ang chu, mahse ka ni, ka thu sawi chu khawiahmah sawi leh tawh sub ang che. Fiamthu pawh ni se a zabthlak, mi'n min hmu milo palh ang," tiin Fehete ni chu kamtam lo turin a chah mawlh mawlh a. An thing fawm ngah hnu chuan an inthaw a, hawn zai an rel dun ta a.

Saithangpuii thu sawi chu Fehete ni chuan kawng-
dian a ngaituah a. Sihhuaia kaptu nih avanga lal

fanu chhuanvawr meuhin nei duh mai tura a insawī chu a ring ngam chiah lo a. Mahse Saithangpuii thu hmawr bawh duh danah, 'i vahpa ngat chuan kap se,' a tihna angah ngaiin leh, a nu leh pa lo tawng fiamthu tawh ang ngeia remchanga hman a hnial lo a ni ang, tiin a zeldin zui ta zel a. Fehtea nî rilru-ah chuan a khat ngang a ni ang, a vahpa tan Saithangpuii lah chu a duhsakin a tawng chu a remchan laia umzui vat tha-in a hria a. Lal fanu hnenah chuan, "A nih leh Thangpui, nichina i sawi kha han thual leh ta ila. Sihhuaia kaptu tih ngawt, i mi ngainat loh zawng tlangvalten kap ta se, i iai lo zel dawn tihna em ni," tiin a rilru-a a vahpa tinzawn ran chungin a han zawt nawn leh ngat a. Saithangpuii chuan, "Chhungkaw lungrualna a nih leh nih loh a thu pawh a ni ve ang chu. Sangtualala te ang hi chuan kap mah se, kan neih chuan hmel loh. A nungchang pheih chu ka hre Chiang ve hauh lo na a, ka pa ngainat loh zawng hi a ni fuh khawp a. Ka pa hi chuan ngainat zawng riau hi a nei a, a ngainat loh zawngten an kap palh hlauh a nih loh chuan, ka chhungte lam atang chuan har-satna awmin ka ring lo," tiin a chhang a.

Chawlh-hmun an thleng a, an phur pawh nghta chuang lovin thlifim dawngin an ding dun hlek a. Thlang lam ko chu a bungin khawthlang chu a lang thui thei hle a. Thal lai a nih avangin romei zamin tlang lang thei pawh a bawh paw chûk a. Thlifim erawh chu a tamin 'Len tlanga bungbut' an sawi ang maiin a thaw heuh heuh reng a. An chhip kham, hnam biang chawia an din chawlh lai chuan Fehtea nî bawh chuan, "Kan titi pangngai bawh chu sawi leh ta ila. I pa rui lungpuam fiamthu mai mai a ni

lo maw ?” tiin hriat chian chak hmel takin a’n zawt leh a. Saithangpuii chuan hriat chian a duh hle ni-a a hriat avangin, “Fiamthu kawng lo ve, he thu-ab hi chuan, ka pa sawi chhuah hmasak a ni nghe nghe a. Inleng ka neih reng reng ka la duh rih lo tih a hriat vang nge, ka duh leh duh loh pawh mi zawt hawt lo hian a chhang fithla zel a. Mahse he thil hi chu ka pa’n a sawi ve tlat,” a ti leh mai a.

Saithangpuii thu sawi chu Fehtea nî chuan a vawng ta rauh rauh mai a. A vahpa chu hrih a nghakhlel hle mai a. A thing phurh thlen hnu chuan a tlai tawh deuh blek na-a la a chhum a, a buh thlak a chiah tawh leh tawh loh a en lai tak chuan a vahpa Fehtea chu a lo lut a. A nî chuan, “Mama, i khawilo bo daih emaw ka ti a, i in awm ve reng a ni maw ?” a ti a. Fehtea chuan, “Ka ban tei sa ka va la lawk e ka ti a, sairawkherh ka keng a, mu-arla thlawk lai ka perh thla lehngal,” a ti a. A nî chuan, “I perh thla mak thin e a, hmanah lah khan kawlhawh thlawk lai i perh thla tawh bawh a. Tunah pawh hian kawngo thlawk lai perh thlak mai theih awmin ka hre tlat a ni,” a han tifi a. Fehtea chuan, “I eng sawina nge chu chu ka nî? Perh thlak theih a awm phawt chuan kawngo chang lo, sete-hmairâng pawh ni se kan perh thla mai ta lawng,” ti-a a’n chhang chu a nî chuan a vahpa chu thu thawi man rang hian a hre khawp a, fng a tirilru hle a.

Tichuan, Fehtea nî chuan chawhma lama Saithangpuii nona an thingphurh dunnaa an titi zawng zawng chu a hrih fai ta vek a. Fehtea chuan, “A pa rei thu hla mai mai a ni lo ang maw? Chaw

tak khuka khukupui ngam chi tur em ni ang a," a ti bai bai a. Mahse a ni chuan, "A pa fiamthu mai zawng ni awkawng lo ve. Mahse an hlen tak tak duh ang em, tih erawh chu hriat chian a tul a lawm. Ngawi rawh, ka rawn zawt Chiang leh ang e. Zanin bian la hlumpuiah min sawm a, an ina ka hlumpui hman dawn loh avangin, ka hlum ve tur lain an inah ka kal dawn a, chumi pah chuan ka'n zawt Chiang leh reng reng ang e," a ti sauh sauh a.

Thim thut thutah chuan Fehtea te ni-vah chu an leikapuiah an ding dun a. Thla de tir khawthlang kawlkila kual reih chu an thlir a. An pahnih chauh chuan zawi te te hian an titi a. Fehtea chuan, "I rawn zawt Chiang hman em," tiin a zawt a. A ni chuan, "Hman e, eng dangin min chhang lo, 'Ka ni, damchhung thil leh hmingchhiatna tlingah dawt ka sawi ngai lo,' tiin min chhang a, ka ring tawk mai. Ka duh luat avanga ka ngaihbel emaw ni, i tana zawt dilchhut angh min ngai tlatin ka hria. Tin, a hmui-hmai lan dan atangin vawinah pawh kei ka nih avanga a pa thukhawchâng chu min brilh duh niin ka hre tlat bawk a," a ti a. Fehtea chuan eng danga chhang ta lo chuan, "Mahni sa ai tur khân hre lawk pasaltha tumah an awm ngai reng hlei nem," ti chauhin a ni chu a chhang a.

Fehtea vek chuan, "A nih leh, chu engtia tih tur nge ni ta ngai ang?" tiin a ni chu a'n rawn a. A ni chuan, "E, kawng dang a awm thei tawh dawn em ni? Kan khawtlanga i dinhmun chhiatzia lah i hai lo a. I tan ngat bi chuan khawtual nula tawn sabawpa

neih theih tur, min duh dertu tawn a lungngsihthlak zo vek tawh a. Heti khawpa i hmingchhia chhilh leh tur hi chuan Sibhuaia kaptu i nih chauh in chhilh leh thei ang. Tin, chumi avang chauh baw chuan lal makpa pawh i ni thei dawn tihna a nih chu. Chuvangin, Sihhuaia pël tur chuan phawng vat ula a ni mai," a ti a. Fehtea chuan, "Ka nî, Saithangpui te lam chu thu dang ni se, Sihhuaia pël tur chuan kal ka lo tum rilru reng asin. Ka silai nei lo mawlh hi a lawm maw le, ka pu'n kan silai lah chu a lo hawn bo khanglâng si a," a ti a.

A nî chuan, "Silai zawng ramchhuak turin ken loh thu awm suh. In kal dawn a nih chuan a rang lama in kal vat tha-in ka hria. Mi tam tak i kalpui pawh a dik lo ang," a ti a. Fehtea chuan, "Hawh ka nî, in chhungah ka pa te nen sawi tlang ila, i lut teh ang," a ti a. Zanriah ei hun tawbah chuan an sawi tlang leh ta rib a. A nî pasal nen an sawi dun hnu-ah ramchhuak chu an tum ta a. Kalpui tur dang an han dap a, ani putu ringawta kal chu a nih theih si loh avangin, pahnih dang tute emaw sawm belh an tum a. Fehtea nî pasal chuan, "Kan tlem leh tamin awmzia a nei bran lo a, a kaptu chu pakhat tho a ni thin e. Sapui thlah tur azeng lah kan ni lo a, kan thian tha leh ngamtlakab mah chuan tlangval tawh lo ngei ni se. Pakhatah chuan kan pu Khuang-bawnga khi a tha ang e," a tih lai chuan Fehtea chuan, "Kan tlangau hi a chhangchhe deuh na a, khawilo chhuah peih mi a ni a, ani khi rawngbawl atan kal baw se," a lo ti a. Tichuan, ramchhuak turin an inbuatsaih ru ta sauh sauh a.

Fehtea chuan a ramchhuah tum thu chu a pa a hrilh duh lo a. A silai hawl chhuah tur ber lah chu an lo hawh bo bawk si. Silai tha deuh put chhuah ve tur a mamawh hle mai a. Sihhuaia meuh beih nan chuan silai tha deuh a duh si, a mangang chuan a nî hnenah silai tha deuh a duh thu sawiin, lal silai hawha a dil ngam leh ngam loh a zawt a. A nî chuan, "Thangpuii hnenah ka lo sawi ve phawt ang e," a ti a. Saithangpuii hnenah a sawi ta a, ani chuan, "Ka pa hnena sawi sawi a ngai chuang hlei nem, ka thu-in Tea chuan hawh lul rawh se. A remchan lai tak a nih nghe nghe kha. Tlem lai khan Cheural lamah an kawh bo reng a, nimin khan an rawn dah leh chiah niin ka hria," a lo tisam êt a.

An kal dawn zan chuan Fehtea nî pasal tum ruh lutuk chu a inngaihtuah thinrim teuh mai a. Hlawh-chham path a hlau si, a kal châk a helhhawh bawk si nen. A thinrim inhrosa chuan, "Hetì khawp hian in putea bi an sawi hmingchhe thangtlawm tawh a. Khawtlang tana khati zat a tangkai tawhna lam reng reng hre duh lovin maw an han er chu(h). Darzo zathum khawtlang tihmingthatu a nih hre duh lovin, 'a chuti e, ek e, de de,' in han tih chu. Ngawi tak rawh u, zângkhua a la bungb ang," tiin khumpui dawhchho-ah a khupa puan suih a thu-in a vaibel dân a seh rap rap a.

BUNG 11

Ka kah hma loh chu

CEUKTHUAN ei hma nretin Fehtea chu silai kengin a lo hawng a. A farnute chuan, "Mama, ramchhuah i tum e lo?" an la tirual thawt a. Ani chuan, "Tum, buhfai kha zan sawm riakin han siam teh u," a tichhum hmak a. An thawm chu tapkuna thu a pa mitdel chuan a lo bre ve a, "Kan ramchhuak dawn e, i tikhanglang e lo Mama?" a ti a. Ani chuan kun ang ngel ngawl chung hian zawi deuh sapin, "Tum" ti chaubin a chhang a. A pa chuan, "Silai ken ve te i tum e lo?" a han ti leh a. Fehtea chuan a pa pawh en chuang lo chuan, "Ramchhuak turin silai kan kea loh em ni i rin?" a tichang leh khak a. Chutah a pa chuan le, "Â... a, Mama le(h), ka va han zak tak em! Silai te em em i ken ve dawn tak, a kah dan pawh i thiam em ni? I ni te silai ken i tum dawn a hih pheichuan aw....., i kap thiam ngut pawhin ka ring lo e," a tih lai chuan Fehtea chuan, "Chaw ei kha siam thuai teh u. Kan hmanhmawh nasa a nia," a ti a. A farnute chuan chaw ei chu an siam sawk sawk a, mi dang kil ve hma chuan a bar nghal mial mial a.

A chaw ei lai chuan a pa chuan, "Khawilamah nge ramchhuah i tum a, in Sihhuaia chu i bei ve dawn em ni?" tiin a zawt a. Fehtea chuan kun ang ngel ngawl chung hian zawi sapin, "Kan duhna lam lamah," a ti a. A pa chuan, "Ta deuh deuh che chuan, 'kan' i tia law? Tute nen nge kal in tum," tiin a'n zawt leh a. Ani chuan, "Tupawh ka kalpui ang chu, ka kalpui turte in briat ve kher a tul lo?" tiin a pa jawng khum duh danah a lungawi tawh lo

ih hriat takin a chhang bul hmak a. A pa chuan, Khanglâng tak che hian aw, 'ka chhâng tha duh ova che,' te chu i han ti a. Ramchhuak ta pawh i la, Sihhuaia te zawng beisei ve ngam chai tur i nih loh hi, mi nuih tiza tam mai maiin. Pasaltha inung i zui ve dawn a nih erawh chuan le, chempui rumin ei rawng lo bawlah duh leh thawk ve ta mai mai mah la. In vannei ta khih a nih a i sahrang rawn hawn a chhuan hnih khat bai kan lo han ve teh cheng pawh thil lua, Silai te zawng keng ve reng reng suh, i zuk tibo blawm ang e. Tu silai nge i rawn hawl luh ve reng reng?" tiin a'n zawt nghal a.

Fehtea chuan, "Tu silai pawh," a ti hlak a. A pa chuan, "Umh mh..., ka thu awih lova i keng lui dawn a nih leh, i kah dawnin kha .., a bengzeh kha pawt thla hmasa lovin kau te kha i tum ngawt pek ang e. Â..., khai khai e..., inhrilh chawp zawngin kan inkahtir pafa lo ang," a tih lai chuan Fehtea chaw ei lai mittui chu a sur ta zung zung a. A kham nghal hmak a, a thil ah tur chu a la nghal a, ngawi reingin a chhuak nghal ta nal nal a. A chhuak tur kawng khar tura a rawn lehhawi chuan, "Ka kah hmaloh chuan ka lo hawng lo ang," tih pahin na tawkin kawng a khar tau thak a. A kawng khar rawn lehhawi mittui tla zawih zawih lai a farnuten an hmuh chuan, an khawngaih lutuk an pathuma mit atang pawh chuan mittui a dir ve nghal zawih zawih a. A pan lam tur pawh an in chhungkhura sawi miah lovin a chhuak ta vang vang a. Mahse an ní Ralvani sawi an lo hriat tawh avangin, a tum chu an hai chuang lo.

Sihhuaia chu an ngaih ropui em avang leh mi tin kah chāk theuh a nih avangin, tupawhin kap se, kawtchhuah a kaptu ngeina chham tur 'Sihhuaia hlado' an tih tblingin an phuah lawk bial a. Chu Sihhuai hlado chu:—

*Khua chu e thlang vawng vawng aw,
Sihpui tlan chalingenga tuan nan e;
Kei chu e khua tin than nan,
Ram dai chhawl hnawmah zal ing e.*

*Ram lang e phai kip tuamtu,
Len chhawl palmawia fam chu e;
Kan than e tlangah chuan i,
Rairah mawitu fungki tial e.*

*Kawl khua e eng rii riai e,
Vala than khua a sei na e;
Rualin e sel lo u law,
Ka sakhming thang maw leng hnenah.*

*Sakhming e thang he hu e,
Ket chuan khua-lian ka tlir e;
Kan run e leng tin kai nan,
Laichhuat sumtual rak phiat u law.*

Chu Sihhuaia kaptu apiangte inchham thawvenna hlado chu chham theitu nih tumin inti pasaltha deuh zawng zawng chu liam lo a blei pawh an awm tawh lo. Chuti khawpa an ngaih ropui leh kah an chāk hui hui theuh pēl tur chuan Fehtea te pawh an ham ve ta tih kawtchhuaha an hringhnawl silai kah ri aiang chuan tuman an hai lo. Chu sial, pasaltha zawng zawng lo tlawmtu Sihhuaia meuh chu Fehtea

chuan kap lo hram se an ti rilru theuh a. Mahse an rilru takah si chuan a kap mai ang tih an ring ru tlat ang lawi bawk si a ni. Darzo zathum khaw mipui zinga duhsaktu tlem tê awm ve zingah chuan an lal fanu Saithangpuii pawh a bâng bil lo. Mahse Fehtea duhsaktu a nih chu tuman an hre chuang lo.

Sihhuaia pêl turin vawi tam tum tam an lo inpu liam na-ngai, Fehtea te kal ve ang em em a mi tin sawi duh leh tlangthang an awm ve lo. Amaherawhchu, Fehtea an duhsak avanga sawi leh i pheii zawng ni hmelin a lang lo. An liam tuk chuan Darzo zathum khaw nulaho chuan buh an phur a. Khua a lumin an lum ti thlansa chu an puanfêmin an inzap hauh hauh hlawm a. An zingah chuan Fehtea farnute pathum pawh an tel ve a. Mahse thiante zinga thut ve pawh nuam an tih loh avangin chawlh-hmun thlang deuh hlek rem laiah chuan an inhrik-en a, zawi tê tê hian an phun sep sep a. Chutia an chawlh lai chuan thirdeng faru nuthlawi Kapñiali chuan, "Tukin chu ramchhuak tur an liam maw? Rawn hlawhtling tawh tak ang maw?" a han ti a.

Nu pakhat chuan, "Pasal kal ve tur pawh nei hlei lo che," tiin a lo fiam zoh a, Nuthlawi chuan, "Nanga pasal pawh a kal bik em ni? I pasal ramva-chal loh loh nen, tuklo-bengngawng pawh la perh thlain ka ring lo e," ti a nui hua hua chung hian, "Duh thu han sam ila, mi pasal ni lo ka pasal ngei mai khan Sibhuaia rawn kap se la. A lu kha nau-pangin kan in lam panin pum tia tia-in rawn zawn hawhaw hulh hulh mai bawk se la. Chutah kan pa khan a kawr thi kai ang hniang hnuang kha, 'Ka

kawr hi han hmet thla lawk teh,' han ti se, keia lah chuan nau hmathlakin nau-chaw hmuam chungir, 'Ti khan awu tah ib awh,' (Ti khan lo dah rib rawh) lo ti ila. Kan pa chuan sumhmunah theh thla hnawk mai se," tia nui uar uar chungin hmai zangthal he hu hian a duhthusam chu a'n sawi a, an hlimpui khawp mai a, an nui tlawrh tlawrh a.

Chu nuthlawi vek chuan a thiante hnenah chuan, "Khai, nangni zawng in uang ve lo em mai. Duh thu han sam ve teh u," a ti a. Nula phanchang lam tawh pakhat chuan, "Sihhuaia kha ka tih ngeia khan kap se la. Sihhuaia dul-vun a kâp sen tel ngei kha kâwng-vawnah min siamsak bawk se la. Chumi ngei vawng chuan puan thulkhung tur tah dap dap mai ila. Ani khan min rawn rim se la, ka puan thlunna sirah ka themtleng vaina dal titih tawk chiahin mu lui tlat mai se la. 'Kiang deuh teh,' ka tih pawhin kiang tha dub vak lo se, a tawpah han inti-thinrim der ta vel ila, inchhaih nan themtuihnawihin han theh that that mai ila," a han ti a, an nui leh ta awr awr hlawm a. Thirdeg fanu nuthlawi khan Fehtea farnu-te inhriken lai chu lung tê-a vawm kauh pah hian, "Nangni kha duh thu han sam ve teh u," a zuk ti a.

An tlum ber nula chuan. "Ka u, ka han sam ve mai mai teh ang aw?" a ti a. A u chuan, "Ho mai mai a zab pawh i zak lawm ni? Eng duh thu mah va sam suh che, i pa mittel ngah i sam lohin," a ti bak hluk a. Mahse Fehtea chhangtu obiah chuan, "Duh leh mawia duhthusam mai mai te chu, mi pawhin an sam tho a lawm, fiamthu pa na na," a lo ti a. Chutah Fehtea nau chuan a han sam ve ta

a. “Ka pa mit that lai la ni se la, sakhi pachalrawn kap se la, a ki-ah hnam thar han bang vah mai ila. Tui chawi turin dar-em sinah um thar chingala sil en that mai kha, sakhi chal ki-a hnam thar ban chuan tuikhur panin han phur eng that that ila,” a han ti ve a.

Nula pakhat chuan, “Hnam banna sawi takah chuan, keini pawh hnam banna kan nei tak lo asin. Hman laia ka pu emaw-niin a sakhi kah emaw ni, a awh zawk emaw ni pawh ka hre lo, lu ro deuh tawh ki-ah kan bang thin a. A lo tla a uin a pu bo daih mai a, bangah thing-kâk ka pa’n a thiat a, chutah chuan kan bang ta mai mai a,” a han ti a. Nu pakhat chuan “Hnamin ban ban a mamawh hlei nem, keini pawh em ruak awm awm chhungah kan vawm lut mai mai a, eng kan tih chuan pawh ka hre lo e,” a lo ti a. Tichuan, an buh phur chawl chuan kal zai an rel leh ta a.

Lenchawi pal-mawia a fan ta

RAMCHHUAK-ho chu ni thum lai an thang ta a. Fehtea ni chuan an thang chin briat nan zan tin hmawihle ulh thlah hi an rapza kawrawngah pakhat zelin a hawlh lut thin a. A zan nga zanah chuan an kawmthlangpa chu a leng lut a. "In putea te ramchhuak riva briat engmah in la nei lo maw?" a rawn ti dök dök a. Fehtea ni Rajvani chuan, "Nei uk suh ei, zan nga lai hei an thang ta a, tun thleng thlenga thawm la nei lo, kan tawng zulin zui suh se la, eng an rawn ang bik dawn lo emaw ni le," a ti a. An thepawmpa chuan, "E..., zan tam an la thang nem, heti ang vengtu nei tham a se lian leh fing beih nan chuan zan tam riaka thawh chhuh a ngai reng asin. A ni lo berah pawh zan sawm riak phung lo theng tura an iohuan chu a tul brim brim," a ti boh boh a.

Fehtea ni chuan a fa tê ber thlai khawhnaa piang leh a tu hmel hmuh hmasak a fanu upa ber fapa an hnenah awm hnenah chuan, "Tapchbakah mu teh suh u, chetna in dal e, i pu pawh a lo len hi, thawnthu sawitir teh u," a ti a. A tupa chu a tho vat a, putar hnenah chuan, "Sihhuaian kan sepui hi a tiat ang em?" a han ti a. Putar chuan, "Tiat tehlul e a, 'a ki berah pawh bâk a lawi thei' an tia lawm," a ti a. Naupang chuan, "A ki bera bâk lawi thei chu eng tihna nge ka pu?" a ti hê-haw a. Ani chuan, "A upa-in a chal tawh khawp a, a ki bul vawng chuar karah bâk a tawm theih avanga se lenzia sawina a lawm," a ti a.

Fehtea ni tupa chuan, "A nih ka pu, a ki-a bâk a awm theih avangin a lian thna a ni maw?" tiin

dilchhût zawkin a han zawt leh a. Putar chuan, “Ni e le, sechal lianpui upa deuh tawhah lo chuan bâk tawmna thamin a ki a chuar thei lo a lawm. A nih leh Mama, Sihhuaia chu i pu’n rawn kap se nge i tih i putean?” tiin a han zawt a. Ani chuan, “Ka putea daih, ka pu chuan nupui a nei tawh si a, ka putean a kah chuan nula-in an ngaihzaun phah dawn asin,” a’n ti chu an kawmthlang putar leh Fehtea nî chuan an nuih hawk hawk a. “I putea chu i duhsak hle mai maw?” a tih lai chuan, “Ka pu chuan Sihhuaia hlado pawh a chham thiam ve awm si lo a, an rawn kah chuan ka inti-thu viau ang,” a ti lârlârla a. Putar chuan, “Tlang an rawn tliir vaih chuan tunge hlado chhamtu ngun deuhia lo ngaitbla ang che u aw,” a ti a. Ani chuan, “Tlang an rawn tliir veleh kawtchhuah lamah ka tlan nghal vang vang ang maw le,” a ti sauh sauh a.

Putar chuan, “Sihhuaia hlado chu i pu chuan a hre ve lo-a maw?” tiin a han zawt a. Ani naupang chuan, “Hre ve na’ng aw, ka pu, nang i thiam em? Han chham chhin teh, maw, han chham teh,” a ti sek a. Putar chuan, “Ka thiam ve dawn em maw ni le, a nih khai aw....,” a ti a, tawi tē chu a han chham vang vang a. Chutia rei mawi tawh a thut hou chuan putar chuan, “Khawnge a nih kawmchhaknu, ka kâwng te pawh a kham e. Vawinah tuiŋm kâ la a, ka hah riau mai, ka zu bawh zal ve tawh ang e. In pa te ramchhuak chanchin in lo briat hlaub takin tih thuah ka rawn chuangkai lawk asin maw le,” a ti a, a chhuak ta tuih tuih a.

Zan ruk an thangna a ni ta a, an la che fuh hlei

thei lo a. Sa naran mai a nih loh avangin sa dang
pela pel chi ni hek lo, thiam thil tak taka beih a
ngai a. A zan rukna a liam a, a zan ruk zan chuan
Fehtea ni pasal chuan mang mak tak a mang a. A
mumangah chuan Fehtea te inah pawduma khuh
miruang hi an lo zawn lut a. Fehtea pa lah chu a
lo thinrim em em mai hian a lo hmu a. A tukah
chuan chu a mang chu sawi châk hle mah se, mang
lama sa-mang man chu tuan leh mang atang tawha
pi leh puten an lo sawi duh loh a ni a. An sawi
chuan an mang a dik thei lo ni-a an ngaih kumkhua
a nih avangin, ani pawh chuan sawi châk tak chungin
a ngawi hram hram a. Chumi zan chiah bawk chuan
in lamah Fehtea ni chuan an pa mumang ang chiah
chu a lo mang ve a. A hnu-a an sawi leh danin:
Ani zawngin mang tha lo lutuka a ngaih thung avang-
in, sawi pawh a lo sawi ngam lo a. A vahpa chu
rawn ral palh dawn ngei angin emaw, a nih loh leh
sa kuta rawn vanduai haw riak tur ang a ruatin, rilru
ngaih-ngam lo ru takin chhun leh zan a lo chhiar
thung a ni. Chuti ang taka a tha lo lam zawng hlira
a zeldin avang chuan a mumang pawh chu tu hnenah
mah a sawi duh lo. Fehtea ni pasal erawh chuan a
mang chu ramchhuak tana mang tha, upa-in 'sa mang'
an tib ang chu a ni tib a briat avang leh, hlawhtling
ngei dawna a inhriat avangin a tha a tho ru hle thung
a. Mahse Sibhuara riva reng reng chu briat tur a
awn lovin thei reh takin a la reh yang yang mai a.
Mahse chuti chung pawh chuan bei tihdawn mai
chu an tum chuang lo.

Zan sawi lai an thang ta a, cagmah tawng si lovin

buhfai pawh an nei tam tawh lo hle a. Mahse Fehtea chu Sihhuaia kah ngei tuma thawk chhuak a nih avangin, zan sarih a nih tawh leh buhfai an neih leh neih loh lam a ngaihtuah chang lo. Sihhuaia thawm riva chu engmah an la hre thei lovin a hnu thar fahran pawh hmuh tur a awm loh avangin, Khuangbawnga phei chu a berdawng rilru hle tawh a. A ni riat ni pawh chuan mahoi ch  n hmunah ni dang ang bawkin an thu leh thap a. An thu fel kim bman zet chauh tihah chuan Fehtea hma zawn tum-khan tluang chu rawn zawhin fimkhur em em mai hian Sihhuaia chu a lo kal ta voh voh mai a. Fehtea chuan fimkhur em em leh thawm dim theihtawpin a lo en ran a. Fehtea hma chiahah chuan kawkpui (cha-kawk) lian deuh mai hrui bawb l  m bi a ding a. Chumi hnuaiah chuan Sihhuaia chu a lo phei zel a.

A fimkhur ngang mai a, pen khat a'n pen a, hlauh-awm a awm leh awm loh thlithlaiin kil tin a'n en kual leh rib t   t   a, chutah a'n pen leh a. Chuti reng reng chuan a kal bek bek zel a. Fehtea channa zawn a thlen hma lawk chuan thehhek rual an thum hak a. Chu sava thawm avang chuan ngun lehzualin a beng a chhi a. Hlauhawm dang engmah awmin a hre lo a ni ang, a thil thlir kual kal siam leh turin hma lam a hawi leh chiah chu, a hma zawn taka ngawi renga lo changa thu, Fehtea chuan a chaldamah dar-ngen mupuiin a thluak hnam chhuak thawt khawpin a'n kap lim zuai mai a. Thlang lamah a per thla luah a, mahse a tla leh chu thi sa paih ang hnawt a ni mai a. Hniak khat pawh phawi leh tawh lovin a awn ngbal ruah ruah a.

A silai ri leh se awn thawm hria a ni pasal leh Khuangbawnga chu an awn tlan ngah chih a. A ni pasal chuan Fehtea chu a'n ko a, "I chan hmunah elo t la awm? Lo kai rawh, blahtlak a awm tawh lo," a ti a. Fehtea chuan lawm kustah, "A Chiang meuh ang maw?" a ti a. Ani chuan, "A rawl atang khan chahhâng rawl a nih kha," a ti a. An pathum chuan a tluk hmun chu an pawh a, a mitmu pawh a che eip tawh lo tih an hriat veleh Sihhuaia chah-pâng chu tlawh ang ren rawein Fehtea chuan:

*"Kawl khua e eng rit rit e,
Yala than khua a set na e;
Ruallin e set lo u law,
Ka sakhming thang maw leng hnenah,"*

tij Sihhuaia hlado chu mitui tla zawih zawih chung hian a han chham a. A ni pasal silai thun tling thun lai chu a'n kap dur mai a. A han inchham thawng zui lehngah a :

*"Sakhming e thang he hu e,
Kei chuan khua-lian ka zlit e;
Kan na e leng tin kai nan
Laichhuat quntual rak phiat u la*

na hlado a chham leh hnu chuan, sial alala sial lian ber sihuaia chan darh tar chuan an ri ngah ta bewk bowk a.

'Mama, min ngaidam ang che'

BUH tuh hun hma kangvar awllen lai a ni a. Chumi ni chuan zing lama khua a hoim deuh avangin ni dang aiin in awm an tam a. Chawhnu lamah erawh chuan khawdur a rawn incnhem kiang leh tawhin Darzo zathum chhuah-chhawng khua chu niin a chhun tleu dul raih tawh a. Mahse khua a la tlai loh avangin nula ina tlangval leng pawh tumah an la tin rih lo. Chung an nula rimna-a an titi reng reng chu Sihhuaia chanchin mawh chu an titi tui ber a ni. Ramchhuaka thang mek Fehtea mawh chu a rawn vannei ang tih an blau rilru theuh a. Fehtea huphurh rilru tak chung si, sawi lo thei si lo chuan an sawi leh thin. Khua chu zawi zawiin a lo tlai hret hret a, tlangval lengte pawh an thu nghet vak tawh lo. Chutih hun lai tak chuan anni ramchhuak pali-te chu ngawi reingin kawtchhuahah chuan an innghat tak tak a.

Vawi leh khatah hlado chham ri chu an hre ta thut mai a. Chu hlado ang a Darzo zathum khawtlang nghawr nghing zo leh thintawng hlado chham ri tuman an la hre ngai lo. Hlado chham lo ri phat chuan tlangval zawng zawng rilru chu vawi leh khatah a ti-chi-ai nghal vek a. Châk lo tak chung chuan hlado chhamtu chu tu rawl nge tih hriat tumin thin phu dêp dêpin an ngaithla reh duk mai a. Nula in tin atong chuan phingphiblip chhuak vanglai kawngka ang mai hian nula hmai leh tlangval hmai chu a in khachhuan tup blawm a. Zathum khaw naupang zawng zawng lah chu kawtchhuah lam panin an chim reh reh mai bawh a. Chu hlado chham ri, a

engamah hmaa Darzo tlangval zawng zawng ti-chi-aitu chu an han ngaih chian a, Sihhuaia hlado ngei a ni tih an han hriat chian tāk hnu-ah pheī chuan, a chhamtu chu tunge a nih la bre chiah lo mah se, mawnga hawh hawh ang maiin lawm avang ni silovin tlangvalho chu an za sek hlawn a.

Mahse a kaptu tunge a nih hriat cbianna a la awm hman loh avang crawh chuan an rilru kil khat ngaih chu a la ngam deuh na-in, inzawt ta se tu dang a nih ring chu tumah an awm chuang lo ang. Nu leh pa zawng zawng lah chuan hukha-sangparah chuatin an thlir fuk mai baw k a. Sihhuaia hlado chham ri hrian helhbwth tak a lo bengvartute zingah chuan Fehca farnute pawh an bang bik lovin an awm hle hle thei lo. An tē ber chuan, “Ka u, pawn apangin ka va thlir teh ang aw?” a ti a. A chhan hmaio a pa tapkuna thu chuan, “Thlir lo ang, in tizahthlak, nangni nupapa ve khan a rawn kap awm phiangsen si lo a. Mahse le, chutia an rawn vanneih zawngin chhuan dang chhuang lovin vawi hnih khat zawng satuhāng kan hawp dawn a le, pasaltha hnungzui nge nge. Nangni alova mi pasaltha an hlawhtlin avanga khati laia lo va inlar chhuah ve kher a tiba tib ngelh loh. In nupapa chu a lo thlen tikah in pawnfen chuang in lo senir ngbat loh,” a ti a, a tse hlur mai a.

Fehca ni Kairani tupa mipa naupang sei tawh tak chu hlado chham thawn a hriat veloh a putea te ngei an nih kairan kawichhuah lamah tupa khali rural tupa a dawngah yang yang a. Hlado chhamtu rayi a hriat veloh an pheī chuan, “Ka pa, ka putea aw

chiah a ni," a ti nghal mai nghe nghe a. Hlado chhamtu rawl ngaiin a'n chham leh aţang chuan tu dang ni lovin Fehtea ngei a nih chu mimir chuan an hre ta theuh a. Chutia Fehtea tupa tlan ta vang vang chuan a putea kah ngei a ni tih a hriat chian veleh salu zawn ve zai pawh rel lovin a tlan kir leh nghal vang vang a. Kawng laka miten, "Tu kah nge?" tia an lo zawh a chhan lehna, "Ka putea," ti-a a chhang ri chu Fehtea te tlum ber chuan a lo ral hriat a. A ute hnenah chuan, "Mama kah a ni awm e," a'n ti dêk dêk a, a pa bawk chuan, "Teivet a che u, khawiah nanga u Mama kah te chu va ni lêk suh. Khatah a dah pawh va dak ve suh," a lo tivîn leh hlur a.

A putea kah a nih avanga a chhungte hrih thuai thuai châka an tupa chak taka lo tlan letin an kawmthlang kawngpui a lo thlen chuan Fehtea farnu, Fehtea chhangtu chiah chuan, "Mama tu kah nge?" tiin a lo zawt ve var a. Ani chuan aw zangkhai vah hian, "Ka putea," a ti a. Mahse duh luatah an la rin ngam chiah loh avang chuan, "Tu i putea maw?" tiin a'n zawt nawn leh ngat a. Ani chuan, "In va'n hre thei lo, ka pu Fehtea, i nau maw le," tiin ama tawka vîn ve tak hian chiang takin a hrih a. Chu a aw chu tapkuna Fehtea pa lo thu chuan a hriat veleh a mittui a tla nghal zawih zawih a. Fehtea farnute pawh chu lungchhe lo-a hlei awm lovin tungchaw leh tlangban vuanin an tap a, pakhat lah khumaj zem nghengin a tap tlawk tlawk bawk a. An upa ber chuan chhuak em em mai hian, "Aw, Mama, i kal dawn tuk takngial pawh khan jawngkam thaah thian hiam pawh i hlawh si lo. Heti hi a ni dawn

ti te chu hre lawk ila, mittat nea on chamo kan inthen
 lo tur! Ka nu, ka nu, lo the leh teh, Mama'n
 tumpangchal a rawn hawn asin. Ka pe zukchal keh
 ma b i lawm tehtul nea ka nu," tin jah hla a'n chham
 vawn vawn mar a. A pa lah asun thei tawh bik
 hek sub. Awtawh chhuah mouhin, "Mama, Hrangkung,
 ka va lo rin khum che emi! Khua ka hmuah tawh loh
 avangin engmah ka lo hre phak ve tawh lo a ni,
 min ngaidam ang cho aw," a'n ti vawng vawng mai
 chu a hre phak hnuakuh lo pawh an awm lo.

Khawlai dungah selu zawtu, naupangho chu hawhaw
 chungin an inyang-aw-zial thla mup mup mai a.
 Kal pawh kal chak thei lovin zawiin Fehtee te in an
 pampai a. Ramchhuakho phar chu an chhawk tawh
 avangin silai chauh puih pawr ang pheng phawngin
 naupang selu zaw haw haw mup mup hpungah chuan
 an kal huak huak a. In lamah chuan a farnute chu
 in chung singa leh seng hawin an buai phili hle
 mai bawh. In an thienpui hma atengin salu lawm
 tur chu in chung leh kawt zawlah an khat vek a.
 Pitar putar leh chhangchha nau chay hmuam mak lah
 awm bawh, naupang leh ui thui lo vir buai teivet
 bawh si nen. Ramchhuak hawng leh salu zawtute
 chu Fehtee te kawmthlang kawngmuah phei zelin an
 kawt amai zaw thlang hret tiem a zaw denba chuan
 an dang a. Chu lai tak chu tun lung den a tak kun
 thak thak chawpa Sanguala tun pawh dangyal
 an Fehtee an lo hre hre chawpa hawn a nih
 hre hawn Fehtee chuan a lo thuih sala leh dangyal
 lo hre hre pang chawpa an hmuah hmuah Sanguala
 hawn a hre hawn leh an dangyal mai a.

*"Sakhming e thang he hu e,
Kei chuan khua lian ka tlir e;
Kan run e leng tin kai nan,
Lajchhuat sumtual rak phiat u law,"*

tiin. Fehtea an sawisak dan hre ru tlang karin ramchhuakho chuan a rualin silai an han lawnin khua chu an thawm ta dut dut mai a ni. Chumi hnuah zawng Fehtea te in lam an pan ta rih a. Leikapuia selu an bial luih luih lai chuan Fehtea pa chu an rawn kai chhuak a. Khawi nge, kawng kha min lo kian teh u, naute u, khaw hmu lo ka nih hi," a tih lai chuan a lung-chhe ta thut a, aw-raw! tawp hian, "Mama, Hrangkung, i pa hi i lakah ka zakin ka va han inchhir tak em! Mahse chung a Pathianin bawkhupin min lo la thlir tih ka hria. Chawnmang, (Fehtea nu thi tawh Chawnmangi) kan fapa neih-chhunin tumpangchal a rawn hawn asin. Lo tho leh la, a lawmin vawi khat chauh lam i han thai dun teh ang Chawnmang, ka va han ngai tak che em!" tia a tah hla chham chuan salu lawmtute mittui pawh a titla zung zung hlawm a.

Fehtea pa chu mittui sur zung zung chung leh kut khur hlawk hlawka phar chhuakin, "Khawi maw, selu chu a tak ngei ka'n chul ve teh ang," a ti a, a'n chul ruai ruai a. Selu vuan chung chuan, "Hrangkung, ka fapa, kan pi leh pu chenah ram lamah thang kan lo chhuah tawhin thian-sabeng te hnenah sa hran beng tam kan lo pe ve tawh a. Mahse heti ang em em a ropui hi zawngin kan in hi a la lawi ngai lo asin. Mama, i nu ka va han ngai tehlu ngai ve le," a tih lai chuan a ding chhuak sai

hlawk hlawk a. Tap rawl teuh chung bawk chuan,
 "Khaw! lo, silai chu min rawn pe ve teh u le, a
 vawle vaw! khat na na na chu tlang ka'n tli ve-in
 khua ka'n thawm ve teh reng reng ang," a ti a. Silai
 chun sa chu an pe a, "Kha aw, lo kiang teh u aw,
 khaw hnu lo ka nib hi, silai kaw zawnah te khan
 in lo awm palh ang e." tlin fimkhur takin silai kawm
 zakzeb titiba tin chungin Sihhuai hlado bawk chu
 aw tjal ruai bian a'n chham ve ta vang vang a.

"Kawl khua e eng rti riati e,

Vala than khua a sei na e;

Ruatin e sel lo u law,

Kan sakhang thang maw leng hnenah,"

tin silai a'n kap dut mai a. Chumi hnuah zawng,
 "A taw! e, hoti ang hun tawng leh tura Khua-in min
 ngaihnathiam avengin vanpei ka inti-in malsawmna
 ka dawng hi ka lawm tak meuh mai. Tunah zawng
 thi tawh mahla paw! ka ti ta lo, thlamuang leh
 langawi takin ka thi tawh ang. Mama hi ka mittui
 titatu tur ringawtah ka lo ruat nghet tawh a. Mahse
 Khawng Pathianin a chhiat a lo phal haub lo tih
 ka hristian ta. Lurh leh Tana lo thovin a huat tawh
 ang," a ti a, in chung lamah an kai lut leh ta a.

Saithangpui leh Sangtuah'a salu an lawm

FEHTEA hmel chu lo hmu fo tawh thin mah se, Sihhuai meuh kaptu a nih tākah chuan, a tua-te pawh mai chuan mo thar hmel hmuh chāk takin hmuh an chāk theuh mai a. A se kah lu lah en man a hlā na rawh. Ramhūaia phung hmuh vuai thin chauh ngāng an nih avangin ralkhata an lo suangtuah dan ai daihin a ki pawh a lo tha zawk a. A chāl-pang-ah patling pathum a thut theihin, a ki khing kual khaihup kūr-kum hnuaiah raipuar an bawkvak lut hān hān thei a ni. An lalpa leh upate lahin an lawmpui thiam na laileng. Fehtea te inah chuan bah zu pu lut an awm, salu lawmna zu hrim hrim kai chhuak bo lo, belpui an chawi lut zut zut mai a. Naupang hlim thawm leh ui sen rawl nen, hlado chham lah khaihlak lai awm hek suh. An lo thien zan chuan, 'a neitu mu hek suh, khumfā mu hek suh' an ti a ni awm e, khua an thawm dut dut zankhua mai a ni.

Fehtea ramchhuah haw zan, zanriah ei hun mi tlem lai tak chu chubin, an lai fanu Saithangpui chu fenthliira zūfāng tuiṭling chawiin, an upa fanu hruaiin Fehtea salu lawm tur chuan an kal a. Lawm sūrh hmel pu si lo, rilru-a lawmpui takzet tih lang thei si, hmel ngaihawm huatṭhlala lo tak bian Saithangpui chuan, "Hei, a thlum pawh a thlum ve ngut emaw, i ramchhuak bah dang hnawn nan," tiin Fehtea chu a pe a. Ani Fehtea chuan, "Aw, ka va han phu lo em! Nang meuhin mis lawmpui ve duh ang tih pawh ka ngaituah phak hlei nem. Nang chuan hnām-tūr pawh mis pe la, i hē lova in hmak mai tur chauh a

lawm ka nih," tih pahin nui sak chungin a zufang tuitling pek chu a la a. A in lai chuan, "I salu avanga lo kai mah ni ila, keinj hi chuan a kaptu zawk hi a lawm kan lawm," tih nui seih chung hian a melh no nghalh a. Fehtea pawb chuan, "I zu chu a thlum kai a tha ngei mai, hah chang a dam lo a, rilru thlengin a dam sawng sawng a lawm le. A thlum bawh a min petu hmel hian min tirui dawn a nih hi," tih pahin ngaihawm taka melh chung hian fenthir chu a pe kir leh ta a.

Chumi zan chuan lai leh upate chuan an zu thlum tha tha chu kai chhuakin Fehtea salu chu an lawm a. Salu sa leh chu tualah hârpuiin an ur vut vut mai bawh a. Hranden belpui ngân tam bilh chu chhuat dungah chuan a thar nghuan mai a. Fehtea salu lawmpui turin Sathangpui chuan an khaw val-upa zawng zawng tel kim vek turin a pa hnenah sawm chhuatir turin a lo hrilh ru diem a. Lai thupek chu awih lo ngam si hek lo, chumi zan chuan Sang-tuala pawb phur lo zetin a tel ve a. Tun hma kha zawnga Fehtea lo er a, a thangchhe theihtawpa theih-thawp lo bawitu, a lang a pau-a Fehtea hmai hmaa hmangaitu ber ang a inlan leh si, a sual avanga mi-fel ertu, dawizep avanga mi-huaisein itsiktu leh khawek theihua chawanga rethei hmusitu, upatnaa nangah zawkte hmel sual a, melzang-hlaptu Sang-tuala leh a sangawi zawnpuite pawb chumi zan chuan thatho lo zang an tel ve a.

Sala na an a hman, hman leh laina a u la tin hma chuan. Sangtuala cai lung puam chu a insem ro ta ngang lo a. (Sathangpui hmel-huaisein chuan mitta)

la ang per pur hian, 'Pute u, min lo ngaidam teh
 1, zanina ka inpuan vek law law loh chuan ka puak-
 ceh thei ang. "Fehte, min ngaidam la, he hla hi
 sa-in keimah ka'n lam phawt mai teh ang," a ti a.
 Fehtea laka a lo chimawm tawhna leh Fehtea a
 tluk lohzia a phuahna ruah tham loh chu chham
 chungin a lo ding chhuak a.

*"Kan Darzo khua a thanlaiah,
 Rualin sel e, hrang tin kung;
 Rualin sel e, hrang tih kung,"*

tiin a inmualpho hla chu a'n chham ta a. Chutah
 le, salu lawm zaiin phur fahran maiin Fehtea nî
 pasal makpa, lal sadâwt chuan tho at maiin hla chu
 a'n la a. A laiah Sangtuala chu a lam a, an sa zo
 chu, "Khawnge, min lo ngaidam ula aw," a ti têtê
 a, a hla dang chu a chham chho ta zel a.

*"Kei ka ni e rual Selchinga,
 Thanlai hawltu thuam ang do;
 Thanlai hawltu thuam ang do.
 Kungpui miril ka duai chuang e,
 Van hnuai sel vel chung lur e;
 Van hnuai sel vel chung lur e.
 Thanlai hawltu laichhuat a zau laiah,
 Val kan tlawm Sihhuai fam tawnah;
 Val kan tlawm Sihhuai fam tawnah."*

tiin a tlawm hla chu khuangpui an han tlir hnan ta
 dut dut mai a. Chu a hla an sak zawh chuan
 Sangtuala chuan mittui parawl teuh chung leh bah
 thaw huth huth chung hian, "Eng kan tih ang

Feh-te, min ngaidam ang che. Kawng engkima ka tluk loh che avangin ka itsik che-in i hming chhiat theihna zawngin, phuah chawp leh dawtin thianté ka hmin a. Khang thil zawng zawngah Khan ker hi a bul tumu chu ka ni. Mi dang tumah mawlichhiat tur dang an awm lo, keimah ka ni. Feh-te min ngaidam mawh mawh ang che aw," a tih lai chuan an buai pahl hlauin an laipa chu a lo tawng ta a.

An laipa chuan aw ban chut hian, "A tawk e, Sangtaal, Feh-tea pawbin a ngaidam mawh ang che. Feh-tea hi zawng ka khaw tlangval tu-khaw tluk loh a nih-ku fire chhang a. Tin, a ertuten in erna lah ka hai hek lo. Amahrawohu, khang kan khawtlang tluam lotu thil kha, zanin atang bian a khang ta vek thil hre theuh ile. Tun chinah khati ang thil kha ka khuaah a awm leh tawh tur a ni lo. Mi pakhat avangin khawtlang hi a hming tha thei angin, mi pakhat avang bawkin a hminghliau thei tih pawh i hria ang u. Zanin ah hian ka upate leh nangni val-upate hmaah ngai ka sawi duh chu: — Feh-tea hi tlangval la niin paupang te mah la ni se, zanin atang hian ka 'upa' a ni ta tih ka hrih duh che u a. A bak sawi tur a awm lo, Feh-tea hi lai upa a ni," a ti hmak mai a, chu velh chuan an ngawi ta thap a.

'Ka nu leh ka pa thu thu'

FEHTEA salu lawma Saithangpuii kal haw lam chu Fehtea nî te inah a lut kawi zawk a. Fehtea nî chauh a lo awm a. Saithangpuii chuan, "Ka nî, nangmah chauh a ni maw awm, khi lamah an chho vek a ni maw?" a ti a. Ani chuan, "Ni e maw le, kan pa lo haw pawhin in a rawn tlawh zawk a, vaibho a pai mawlh mawlh a chho leh ta a nih kha. Kha, khawi lamah nge Thangpui?" tiin a zawt nghal a. Ani chuan, "Kei pawh salu ka'n lawm ve zawk e ka ti a, a remchang em a ka rawn lut kawi mai mai a ni," a ti chuan an thing phurh duna an titi chu a hriat chhuahtir zawk a. A hma a an titi atanga ngaihbelin Sîhhuai lu a lawm hawngin tulna hran awm si lova a rawn tlawh kawi kher chu a lawm rilru hle a. Fehtea nî chuan a hmuh fal theih lai chu chuhin a hunin keng vak mah suh se, inzum (lo) rilru deuh tak chung hian, "Ngawi teh, Thangpui, hman ni khan kan titi nual a," tiin a'n thawi a.

Saithangpuii chuan, "Ni e tirawh ka nî, kan sawi tawh ang kha a ni mai dawn lawm ni? Amaherawh-chu, a puitlinna leh a hlawhtlinna tak tak chu ka nu leh ka pa thu thu a ni a. Ka nu leh ka pa in dil thiamah chuan keiin engmah hnial ka nei hlei nem. Hmanah pawh khan ka nu leh ka pa tawng kha ka sawi chhawng leh kha a ni mai a. Chung thil te chu keia thuneina a ni phak blei nem. Nu leh pa'n khaw eng an la hmuh chhung te chuan," tiin a chhang a. Chu a chhan dan chu nula fîng chhan dan awm reng nîin a bre mai a. Mahse Fehtea nî chuan a hawihet atang chuan a rilru bre theiin a inbria a, ngaihngam lohna tûr awmin a bre lo.

A tuk tuk lebah chuan Saithangpuii nu chuan a fanu hnenah chuan, "Mambawih, puan ban i tum si chuan, tunge maw i banpui tâk ang le? Kei chuan ka pui peih dawn hauh lo che a nia. Puan bulthut hi ka tlin tawh lo, ka mit tha vak lo vei nen," a tih lai tak chuan Fehtea farnu pakhat chu silai hnawih tur savawm thau pe-in a lo lut a. Lalnu chuan, "Thawmi, eng nge in thawh hlawm dawn? Mambawih'i'n puan banpui tur a nei lo va, nangni in hmeichhe rual deuh a, hman a mual mual in awm mai lo maw?" tiin a lo zawt a. Ani chuan "Keini chuan feh kan lo tum a. Ka nî a hman ang, ka rawn hrilh ang e, a hman em em ang," a tisam êt a. Tichuan, a rana rana lo Saithangpuii chuan Fehtea nî chu a lo pawng nghah ta ngawt a.

Tukthuan ei khama Fehtea nî lal ina chho ta chuan, "Ngawi teh Thangpui, vawiin chu in nghak tur kan awm lo a, in inah kher em ni bang ila i tih? Hawh, kan inah i bang maj zawk ang hmiang?" tiin a sawm a. Saithangpuii a chhan hma-in a nu zawk chuan a lo chhan khalh a. "A sual hlei nem, kan inah kher tilah lo ve, in inah chuan zuk bang hlauh ula, in inthiarfihlim a ni zawk ang chu, kan in zawng awm apui an tam thin, a buaithlak," a lo ti a. Chutia a nu'n a chhang chu Saithangpuii chu a lawm rilru hle a. Tichuan, puan ban tur la-hlum leh thembu kengin Fehtea nî te in lam chu an pan this dun ta a.

Puan ban pabin an titi an titi a. Sangtuala-ten Fehtea an er rawn lai leh, khaw bawina hre lova an phiar phak laia an tih brehawmzia leh Fehtea

khawngaihthlakzia te an sawi an sawi a. Tin, Sihhuaia salu sa ei zana Sangtuala inpuanna leh a hla phuah te chu an sawi kai chho zel a. A vahpain Sihhuaia a kah hma zana a mumang leh an pa mumang neih te pawh Fehtea nî chuan a sawiin, an ramchhuah dawn tuka Fehtea pa'n Fehtea a tih dan leh Fehtea khawngaihthlak thu te thlengin a sawi kai zel a. Chutia an titi chhoh bek bek hnu chuan an puan ban pawh chu an zo ta a. Fehtea nî chuan a han thing rualin tahdan te a han rawlh a.

An puan ban zawha hawn tura a zial fel sak hnu chuan Fehtea nî chuan, "Ngawi teh, Thangpui, i hawn hma-in hmana kan titi kha chhunzawm leh ta daih ila. Zep nâk emaw, palai rawn tir ta chawt mai ila engtin nge i ngaih ang?" tiin a'n zawt chawt mai a. Saithangpuii chuan, "A hming-in nula ka la ni ve a, ani lah tlangval a la ni baw k a. Tlangval tan chuan nula chu rim leh biak kan thian lohna a awm dawn em ni?" a tisam thên a. Fehtea ni chuan, "Nih pheih chu ni e, chutih kawngah chuan a nia lawm. Mahse beidawnga min siam ka'n hlau deuh maw le," tiin inthlahrung aw takin a'n dilchhût a. Ani chuan, "Ka nu leh ka pa thu a ni ang chu tak taka-na. Hmai-chhanah han ti ta che u ila, in duh te laka palai tir turin 'a na-chang' in hriat ka ring a. Tin, a thu hrimah, fa-mo atana an duh te chu engtia tih tur nge tih tuman an hai loh theuh hi maw, i ti mai teh ang ka nî. Chuvangin, he thilah hi chuan ka kamkeu che u leh ka jawng hmawrhmuah che u in ngaih bik ka ring lo, min duh der ve tak tak te in nih chuan," a ti ta hlah a. Chu a chhan dan chu lawmna tur

nge pi a, beidawnna tur tih pawh Fehtea nî chuan a hre thiam lo lek lek a. Mahse nula tawngah chuan fîng a ti hle thung a.

Chumi zan zanriah ei hun, mi reh lai tak chuan Fehtea nî chu a vahpa te inah a kal nghal var a. Saithangpuii nena an puan bang d'un titi zawng zawng chu sai lovin a vahpa chu a hrith fai vek a. Ani chuan, "Ka nî hi mî i sawi hmuh leh chiam thin a, an rilru tak tak i hre phak awm si lo a. Mi te chu an fîng a, tawngkam na na na chu ui lo leh, mi rilru tihnat duh lovin an tawng thiam a. Chuvangin, an tawngkam tha-ah i lungawi ringawt te hi a nî mai lo maw? Chawtak khûka khûkpui tlak thu engmah a la chhâk chhuah loh chu," a ti a. A nî chuan, "A tawngkamah ngawt phei zawng lawmna tur engmah lang lem lo e. Mahse a sawitu hawiher leh a sawi lai che zia-in thutak a pai tlat a lawm," a ti ve si a.

BUNG 16

Zangkhu a bungbu ta

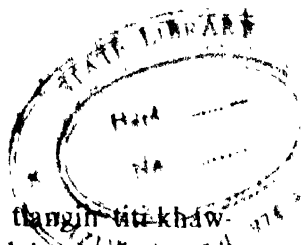
TUKTHUAN ei hun mi reh lai takin tapchhakah chuan lalau, lalpa, Saithangpuii leh lal bawi-h Hluncheuva chu meilum aiin an thu a. Chutih lai tak chuan Fehtea palaite an lut a. Palai an nih chu sawi ngai lovin an hmela tang chuan an hre ngal mai a. Chuvangin, an lalpa chuan an thukhawchâng tur chu Hluncheuva chuan hre ve lo se a tih avangin, sehuang a sial chhuah turin a tir ngal a. Lalpa chuan, "Tukin taka eng nge paw-hai awm ta a, in rawn lan teh hlau?" a ti a. Anni chuan, "Michhe tangrang lo leng lut hi mihta a min siam ve turin in khawngaihna kan dil chawt mai dawn che u a nih hi," tiin an chhang a.

Lalpa chuan, "Keini siam theih amawi em in nih ang le, hei tuibur hi a al ngut emaw, han hmuam teh u," a ti a, tuibur a'n theh a. A palaite kianga lo awm ve chu mawi a tih loh avangin, Saithangpuii chu bahzar lamah a puanbu en rual duh chhuanlamin a phei ta thuai a. Palai chuan, "Hei le, Thangpuiipa, zah fakah lu em chhum suh ti a chhâlin, zu-a thik loh, va-a thik loh Fehtea chuan Thangpuii hel zo ta ngang hek lo. Ni leh thla kara leng em kan hawl thlak phak rual a nih loh hre chungin, kan lawh phak loh, in khawngaihna avangin a rawn kur hniam thei dah law maw, ti a beiseiin lal inpui sang kan rawn kai ta ringawt mai a ni," tiin thu hmawr a'n tan a. Pakhat zawk pawh chuan, "Ni e, kan neihin lal neih a cho lah kan ti lo, kan hmelin lal hmela cho e lah kan ti bawh hek lo. Amaherawhchu, keini akara pakar, lal fanu man leh mual sah sa

awm ang ang zui tur chuan Tiau-a chhumpui zing pawh zui theih inhuamin kan lo leng ve zawng a ni. Kan thu a chhana lak min lo thiam sak la : Kan hmelin Thlangpasaisira hmel a el phak lohzia kan hria a, kan neihin Lersia neih sum a el pha na hek lo. Thangpuui laka uanna tur engmah nei lovin kan duhna kan rawn tilang ta ngawt mai zawng a nih hi," tiin thu thlih thiam takin a'n tawng tuihnih ve a.

Chutah lal chuan, "A ni tak maw..., chutia keini akar min dub der ve chu kan hnial rual em in nih ang? Amaherawhchu, in briat angin hei, Darzo khuaab hian 'lal a bovah hleimualrang a lal' tih ang deubin a hmingin kan lal ve chu a ni a. Lal ni ve ta cheng, kan upate pawhin eng nge ngaih dan an neih? Keini a nu leh pa ai pawha pawimawh zawk ka upate ka lo rawn ang e. Anni'n tha an tih phawt te chuan eng nge, keini hnial rual em ni ang? Tin, kan nauvi pawh a neitu tur a ni a, a ngaih dan pawh kan hriat loh chuan mualpho lohna turah pawh kan mualpho ang e. Amaherawhchu, keini hi zawng thu sùkthlêk kual thuipei chi kan ni lo a, amah Fehtea ngei pawh kan upa a ni a. Chuvangin, in rawn lan leh hun tur pawh chumi hun khami hun tih tunah sawi lawk tul lo teh se, kan la inhre mai ang," a ti a. Titi khawchang dangte an sawi hnu'chuan palaite chu an chhuak leh ta a.

Lalpa lo chhan dan chu thlamuanthlak fahranin lang lo mah se, an hlawhchham dawn lo a ni ang tih chu an luh tirha Saithangpuui hawher leh mitmei atang chuan an inggaihel thlamuang ngawt a. Chumi ni chawhnu thlang-her lai chuan lalpa, lalnu leh an upa

min zual pahnih te chu zu khâwn tlangh titi khaw-
châng an sawi a. Chutia an titi lai tak chuan lai
sachhiah pe-in Fehtea nau (a farnu) chu a lo lut a.
“Hei, Maman nghalchang a kap a,” a ti a. Lalnu
chuan, “An thawm pawh kan va hre lo ve, chutia
engah nge ngawi renga a lo kah leh tak bik? Sum
engti nge?” a ti a. Ani chuan, “Sum ruk tiin ka
hria,” tia a chhan pah chuan a chhuak leh mai a.

Fehtea sa-darrawn pek a zarah Fehtea lam hawia
engmah sawi ri chuang lovin lalpa chuan, “Hei, ka
upate rawn duhna che u ka nei a. In hriat angin
kan fanu hian lai fapa tlang chang tur inleng eng
emaw zat a lo nei ve tawh thin a. Mahse a la rem
lo a ni ang e, tun thlenga la lêng ta chu. In hriat
angin kan fa neihchhun liau liau a ni a, khual khaw
lama khuandîma min kal bosan daih tur chuan kan
ngaingam lo nupa a ni ber a. Tualchhungah lah
min duh der awm tumah kan la tawng na bawh hek
lo. Keini akar min zuam lo ve khanglang te pawh
a ni thei e. Khualkhaw lam sau Thangbawihi tih
liam kan hreh nachhan pakhat pawh: Tawngkhawlo
ni suh se, tuisik lem sual pawh lo tawh ta ila, kan
tlang hi thuttu awm mumal lova a awm mai tur chu
kan ngai ngam mawh lo a. Thangbawihi hian
tualchhungah pasal nei se chuan, kan makpa chuan
kan tlang hi a thut zui thei mai dawn a. Keini tan
lah thlamuanga awmna a ni dawn bawh nen. Nangni
hian eng ang chiahin nge maw tualchhunga pasal
neih hi in ngaih le?” tiin a zawt a.

A upate pahnih chuan, “Kan sawi ve phak a awm
hauh lo na-in min râwn a nih chuan tualchhunga

kaltir bak i khuate tan leh in nupa tana thlamuan-awm tur chu a awm lo ang. A nei tlak tur an awm lo ang tih a hlahawm zawk pawh a,” an ti a. Lalpa chuan, “Tun hma deuha in lo sawi thu-khawchan dan khan ‘Sihhuaia kaptu apiangin Thangpuui chu an nei tur a ni’ in ti khan ka hria a. Hei Fehtean a rawn kap chu a ni ta a, eng nge in rilru ni ta zel?” tiin Fehtea palai tirh thu sawi chhuak duh chiah lovin a’n vehthlem vel a. A upa pakhat Hratlana chuan, “Min rawn der tak tak i nih ngai chuan kan ngaihdan dik tak pawh zep hunin ka hre lo a. Fehtea hi heti khawpa tlangval fel leh kan khawtlang chawimawitu ber mah ni se, khati khawpa a thangtlawm danah khan awm chu a awm a nih ka ring a. An sawi nazah zawngte phei kha chu a dik vek kher lo ang. Mahse ‘pân lovah tho a fu lo ve’ tih angin thil ni lo hulhual ringawt chu an sawi ka ring lo a ni,” tiin an lal fanu Saithangpuui chu an pu fapa tana duhsak ru tak chungin a tawng a.

Upa pakhat zawk chuan, “Kei chu Fehtea an sawi hmingchhiatna zawng zawng kha a bul tumtu kan upa fapa Sangtualala ngeiin dâwt a nih thu Sihhuaia lu sa kil zan khan a inpuang tawh a. A kha tih tawh ber aliamah kei zawng sawi leh sel tur dang awmin ka hre tawh lo. Dâwt muhlum a nih chianzia chu Sangtualala chalah phung a tawp tih amah ngei a inpuang a, ngawi mai mai tawh ila a ni mai. Amah-erawhchu, kan fiamthu ang a Sihhuaia kaptu kher neihtir tum erawh chu a dik ber hauh lo ang a. Tin, in sawi ang a tualchhung ngeia pasal a neih chu a tha a lawm, a neih tura te chu tupawh lo ni se.

Tunah Fehtean Sihhuaia a kah vang ringawta neih-tir-tumna a ni chuang lo a, Fehtea rilru lah kan hre na hek law. Thangpuii lahin a hmel duh zawng a lo ni kher lo thei baw k a," a ti a.

Lalpa chuan, "A nih leh Fehtea chuan duhin palai hial tirin Thangbawihhi hi min rawn dil ta chawt mai se la, engtin nge kan lo chhan ang?" tin pehhel deuh takin a'n zawt thawi a. Upa Hratliana chuan, "I fanu pasal tur chungchangah chuan in nupa thu thu a ni mai a. Amaherawhchu, tuna min rawn der anga kan thu leh hla in ngaithla dawn a nih chuan, Thangbawihhi hi hetia unau darg pawh nei lova tumbu vuh ngawk ngang hi a ni a. Hmaichhahah han ti ta che u ila, amah lal fanu chhuanawm ber pawl a nih-ah baw k si chuan, lal fapa tlang chang ngei tur nei lo chuan khual a kai hauh lo turah ka ngai a. Tin, sawi tawh ang a tualchhungah pasal chhiattha neiin kan hmuh phakah kaltir mai ila in ti a nih chuan, lal makpa sakawl mei zial a nih ang a Darzo tlang thuttlak ngei tur, mualkil mitha fapa, lal rorelna eng hmu phak mi ngei a nei turah ka ngai tlat a ni.

"Khual chhawng hmai fai ringawt emaw, mikawlh-sakawlh laka huaisen ringawt emaw pawh, khawtlang roreltu atan chuan an tha kher lo thei a. Tin, in chhung-khur seilennain a ken loh lutuk mihring hi zawng, tlema an dinhmun a that deuhin an ro a khain an chembrah lal duh a. Chu avang chuan tualchhung mi awm thei deuh fapa ngeiin nei se. Hmelthai fa leh chhungkaw nun mumal lo atanga zi chhuak zawng Thangbawihhi tan a tha lo ang, an rilru

a puitling khawchhuak thin lo. Lai makpa mah ni se tlang hial la thut tur a nih dawn avangin, nanga hmeithai fa tih ang reng, daitama vawk-ek leh lian-kual zinga seilian leh tlang sel mibring ang chi zawng ka duhsak hauh lo che u," tiin lai hmangai tak jawngin thurawn a pe a.

Chumi zan chuan lalnu leh lalpa chuan an mut-hmunah an fanu inleng neih chungchang chu zawi tê tê hian an sawi a. An jawng chu Saithangpuii chuan mu meng chungin ngawi rengin a lo ngaithla ve kiau a. Saithangpuii pawh a lo la muhil bik lo tih a briatin a pa chuan, "A nih Thangbawih, Sibhuaia nen khati khawp khan khaikhin in ni thin a. Ka upate nen pawh, Sibhuaia kaptu apiang, tlangval hnahkhat an nih chuan Thangbawih hi neibtir ila a ni mai,' kan lo ti fiam khum thin a. Tunah hei, Sibhuaia kaptu ngei chu a lo lengin, keini saisik leh kamkeu azeng lah a ni lo. Engtin nge kan lo chhan dawn le? I rilru tak tak briat a va hun em?" tiin a fanu chu a zawt a. Saithangpuii chuan, "Vawina kan upa i rawnte khan an sawi dawt lo na-in an jawngkamah khan Fehtea chu an iai viau khan a lang a. Kan upa te berin an iai si chuan," a ti a. A pa chuan, "Kan upa rilru kha chu i hre thoin ka ring a, a laina hnai tana a duh che avanga khatia jawng kha a ni a. Kha kha chu ngaih khata ngaih mai chi a ni ang," a ti a. Saithangpuii chuan, "Sangtuala tan maw? A teuhin a hnai lo. Sangtuala run luh nan Fehtea chu ka nei teh poh emaw chu ni dawn ang aw," tiin fiamthu jawngkam titihin a a chhang a.

A nu chuan, "Thangbawih, fiamthu lovin, Fehtea chu i inleng neih lai a ni a, lo chhan dan tur pawh i pa nen kan thiam lo. Fehtea neih i hnial lo a nih chuan keini i nu leh i pa hi chuan engmah hnialna kan nei hauh lo a nia, i rilru tak tak hriat a hun tawh hi. Eng nge i ngaihban chiah?" tiin tih tak hmaipu-in a'n zawt leh a. Saithangpnii chuan, "Tak taka-na, nangni ka nu leh ka pa'n rem in tih chuan in thu thu a ni mai a lawm," tiin a chhang a. An fanu-in Fehtea chu a iai hauh lo tih an hriatin, anni nupa chuan engtikawng maha hnial an tum lo. Saithangpuii muthilh hnu chuan an nupa-in an titi chu an chhonzawm zel a.

Lalnu chuan, "Thangbawihi mitmei ka enin a hnial lo tih ka hre mai a. Fehtea hi a ngaizawng ru tlat ni a ka hriatna a rei tawh asin. Hmana Rohrima nupui thih zana an lungtual dun dan te leh Sihhuaia lu an rawn thlen zan a, lawmpui tura mi reh lai hun kher a chuh te kha ka hriat thiampui mai a. Khwilo ni dawn se, Ralvani a kherh chhuak ziah bawken, a ngaihbel theih khawp asin. Hetia tualchhunga a hmel duh zawng tak leh, tlangval duaidim lo tak a tawng hi keia hmeichhe rilru-ah chuan tibzia ka tikhawp mai," a ti a. An pa chuan, "A lo nih daih tawh tak chu. Chu avang pawh chu a ni mahna, khati zat inleng a lo hnar hlawm tâk nachhan pawh," a ti ve mai a. Tichuan, a tuk lawk atang chuan, 'Saithangpuii leh Fehtea an Innei dawn' tih chuan khua a khat ta nghal a.

Lal makpa neichhun a nih dawn tâk avang chuan

Fehtea chungah mi'n bengvar an chuhin that an chhuah thar theuh hlawm a. Tun hma kha zawnga a laka chimawm leh elrehtu huajisar tha zawng pawh Fehtea laka zah bosala that chhuah thiam thiam leh a pammam ber te an ni leh a. Fehtea tihlawm loh hlau-in an phili chung hlawm a. Mahse Fehtea chuan a thian hlun Thatkima bak tumah dang a ûksâk chuàng lo.

Tuifur a tlak hma-in Saithangpuui leh Fehtea chu an innei ta a. An inneih zan chuan Fehtea ni pasal chuan, an pu Fehtea an tih dana a thirrim hrikthlakna remchangah hmangin, a ruih lungpuam lai den-chhenin, "Kan fel loh avanga mi mi'n demna chu thu dik a ni a. Min huphurh avanga min elrehtute min sawi chhiatna chu an suahsualna rilru lai langtu lek a ni bawh. Dawta min sawi chhetuten min sawi leihdawm avanga kan tlang-tlak lohna chuan rual elna min siam a. Min dotute avanga khaw hawina bre lova kan awmna chuan tum ruhna min neihtir bawh a. Khati khawpa kan chhiatna zawngtute khan, eng kan nih lohzia hria se zawng khati khawp khan min er duh hauh lo ang le. Darzo khawtlang chawimawitute chu Darzo khaw nula leh tlangvalte hi in nih avangin, he kan Darzo khaw tan bian Fehtea pawh a inpe mai a ni. Chu in inpekna chuan hmun sangah zaninah hian in hlangkai ta a, pangmahni avanga he dinhmun hi chang phak chauh a ni zawh. A thu hrimah kan ropuina hi mahni inkhumtir thil a ni lo a, mite min khumtir avang chauhva ropui kan ni zawh si thin.

Mi pakhatin, 'Fehtea tan zângkhua a bungbu ta bawk a, a ertute tan chuan a tuar hlelhawm ngawt ang le,' a ti a ni awm e. A ni ngawt mai, tunah chuan zângkhua a bungbu ta kan ti thei ang a. Mahse zângkhaw bungbut hun hi 'phuba lak hun' tihna a ni lo, 'khua a var dawn ta' tihna a ni zawk. Chuvangin, Darzo khaw tan khua a var dawn ta a ni tih i hre theuh ang u. In-erna leh inphiarna te hian mihring nih chhungin thil tha a chhuah ngai lo a, intlawn vak vakna te lahin vui leh vaina a hring bawk thin. Keini khua hi zawng inhuphurh avanga iner lovin, mahni hmasial avanga mi tluang tai lo leh, mi sei hlei pawthlak tum lovin i inhmangaih tlang dial dial ang u. Duhâmna leh mahni tanghma chaub ngaihna hian khua a hmuh thin loh avangin, 'mi âwkrâwl an hlawh-tling thei, mahse an tlu thut thei' tih a nih ngai kha. Tute hi nge la inmamawh tura-te kan inhre si lo. Upa-in 'kan dam leh tlang khatah, kan thih leh ruam khatah,' an lo ti thin angin i khawsa-ho zawk ang u.

"Aw le, zanin hi kan chhungkaw blim zan a ni a. Chung thu sawi chu hun lo ble in lo ti pawh a ni thei e, mahse kan lawm êm avangin kan lawm lai denchhena lawm thu lo deuh pawh sawi hun niin ka hre ve tlat a. Thinrim laia thinur thu sawi zawng thian thate sadai thiah palh a hlauhawm ngai e. Thinrim hunah lawm thu sawi leh hlauh ila, thinrim nghawng a na lo deuh nge nge hian ka hre thin. Zanin hi kan chhungkaw tan chaub ni

lo, tu tan pawha hlimna bul in̄tan zan a nih theih ka duh a. Chuvangin, a tua-te pawhin kan hun tawng meka kan khawtlang tinuam lotu thil blich botu leh thu mu hnu chang turin zanin hi bman tum theub ila. Kan lal fanu pasal neihna hian Darzo khawtlang tan hamthatna leh hmuingilna a thlen theih nan, malsawmna bul in̄tan zan lo chang rawh se," tiin Fehtea n̄i pasal chuan an chhungkaw aiawh ang deubin, chu zan chu remchanga hmangin an thin natna a hrithla ta a ni.

=x0x=

MIZORAM STATE LIBRARY
Acc. No _____
Acc. by _____
Class. by _____
Cata. by _____
Sub. heading by _____
Transcribed by _____
Location No _____